

rare simulacra quasi hec possēt a mortali
tate dēdi. Porro soci⁹ eius & coheres re-
gni eiusdē Sebba magnā fidē pceptaz cū
suis omībz deuotiōe seruauit magna: vt
in sequētibz dicem⁹: & vitā fidelē felicitate
cōpleuit. Quō vbi rex Uulfberī cōperit fū-
dem videlicet puicīe ex pte pphanatā mi-
sit ad corrigendū errorem reuocādāq; ad fi-
dez veritatē puicīā Jarumā ep̄m qui suc-
cessor erat Trūpberī. Qui multa agēs sol-
ertia iuxta qd mibi p̄byter q̄ comes itiz-
ner⁹ illi & coopator p̄bi extiterat referebat
Erat em̄ religiosus & bonus vir lōge late-
q; guagatus: & pplm & regē p̄fatū ad viāz
iusticie reduxit adeo vt relict⁹ siue destru-
ct⁹ pphanis arisq; q̄s fecerāt aperirēt eccle-
sias: ac nomē ch̄i cui cōtradixerāt cōfite-
ri gauderēt. Mag⁹ cū fide resurrectōis in
i lo q̄ in p̄fidie sordibz inter idola viuere
cupiētes. Quibz ita gest⁹ & ip̄i sacerdotes
doctoresq; eoz domū rediere letātes.

Explicit liber tertius

Incipit liber quartus
ecclesiastice historie gētis angloz. cū
recollecta caploz annotatione.

Ut defuncto Deusede wigbart ad sus-
cipiendū ep̄atū romā sit missus. Sed illo
ibidem defuncto Theodor⁹ archiep̄s or-
dinatus et cū Adriano abbate sit britan-
niam missus.

Caplm I

Anno memo-
rato eccl̄y sol⁹ et mox
subita pestilentia quod &
Colman ep̄scopus vna-
nimi catholicarū intenz-
toe iugac⁹ ad tuos reuersus ē. Deusede
fext⁹ eccl̄ie doruernēs̄is ep̄us obiit p̄die
iduū iuliaz. Sz & Erconbrecht rex cātū-
arioz codē mēse ac die d̄funct⁹ Ecberech-
to filio sedē regni reliq̄t: quā ille susceptaz
p nouē annos tenuit. Tūc cessāte nō pau-
co modico tpe ep̄atu missus est rhomā ab
ip̄o simul & a rege nordāhimbrioz Osuu:
vt in p̄cedēti libro dixim⁹ wigbart p̄bye
vir in ecclesiasticis disciplinis doctissim⁹

de genere angloz petēs peccātia angloz
ep̄z ordiari. Nullis parit ap̄lico pape vo-
narijs & aureis atq; argēteis vasis n̄ pau-
cis qui vbi rhomā puenit cui⁹ sedi ap̄lice
tēpore illo Vitalianus p̄erat: post q̄ itine-
ris sui causā p̄fato pape ap̄lico patefecit
nō mlto post & ip̄e & oēs pene q̄ euz eo ad-
uenerāt socij pestilētia supueniēte d̄leti sē
At ap̄licus papa habito de his p̄silio q̄si-
uit sedulus quē eccl̄ijs archiep̄o angloz
mitteret. Erat autē in mōasterio hiridano
qd est non longe antea policāpani abbas
Adrianus vir natiōe afer sacris diligēt
imbutus monasterialibz simul et ecclesia-
sticis disciplinis institutus: grece pariter &
latielingue pitissimus. Hūc ad se accitū
papa iussit ep̄atu accepto britaniā venire
qui indignū se tāto gradui respōdēs ostē-
dere posse se dixit aliū cui⁹ magis ad sus-
cipiendū ep̄atū & eruditio pueniret & etas.
Lūq; monachū quēdaz de vicino virginū
monasterio nomie Adriani p̄tifici offer-
ret: hic ab oibz qui nouere dign⁹ ep̄atu iu-
dicatus est. Uex pondus corporee infir-
mitatis ne ep̄s fieri possit obstitit. Et rur-
sum Adrian⁹ ad suscipiendū ep̄iscopatū
actus est. Qui petens iducias si forte ali-
um qui ep̄scopus ordinaretur ex tempe-
posset inuenire. Erat ip̄o tempore rhome
monachus Adriano notus nomie Theo-
dorus natus ex tharso cicilie. vir & secula-
ri & diuina literatura. & grece instructus &
latine: probz moribus & etate venerādus.
id est annos habens etatis. lxxvj. Hūc of-
ferens Adrianus pontifici vt ep̄scop⁹ or-
dinaretur obtinuit: his tñ cōditionibz in-
terpositis vt ip̄se eū p̄ducerz britaniā eo
q̄ iā bis ptes galliarū diuersis ex causis
adiisset. & ob id maiorē huius itineris pa-
gendī noticiā haberet: sufficiensq; esset in
possessōe hominū pprioz. Et vt ei doctri-
ne coopator existens diligēt attenderet:
ne qd ille p̄trariū p̄itati fidē grecoz more
in ecclesiā cui p̄erat iroduceret. Qui sub
diaconus ordinat⁹ q̄tuor expectauit mē-
ses donec illi coma cresceret q̄ in coronā
tōdi possz. Habuerat em̄ tōsurā more oriē-
talū sc̄ti Pauli ap̄li. Qui ordinatus est a
Vitaliano papa anno d̄nice incarnatiōis
d̄clxxvij. sub die. vij. Kalēdarū april. do-
minica. et ita vna cū Adriano. vi. kl. iun.

Ecclesiastice historie gentis Anglorum

britannia missus est. Qui cum parit per mare ad *Vassiliam*: ac deinde per terram archelas puenisset. et tradidissent Joani archiepiscopo civitatis illius scripta commedaticia *Uitaliani* pontificis. retenti sunt ab eo quousquebroinus maior domus regie copia p gendi quoquo vellent tribuit eis. Qua accepta *Theodoros* pfectus est ad *Agilberes* chtiun parisiorn episcopus: de quo superius diximus et ab eo benigne susceptus et multo tempore habitus est. *Adrianus* prexit ad *Emmelenonum* et postea ad *Pharaonem* *Weldoz* episcopus. et bene sub eis diutius fuit. *Loegerat* ei eos iminens hyems: ut vbiunq; potuissent quieti manerent. Quod cum nunciis certinarrassent *Egberecto* scilicet episcopo quem petierant a romano antistite in regno francorum misit illo continuo *Redfridum* pfectum suum ad adducendum eum. Quo cum venisset assumpsit *Theodorum* cum *Ebroini* licentia: et perduxit eum ad portum cui nomen est *Louentu* muic vbi fatigatus infirmitate aliquantisper moratus est: et cum conualescere cepisset nauigauit britanniam. *Adrianum* autem *Ebroinus* retinuit: quonia suspicabat eum habere aliquam legationem impatoris ad britannie reges aduersus regnum: cui tunc ipse maximam curam gerebat. Sed cum tale nihil illud habere vel habuisse veraciter conperisset absoluit eum: et per *Theodorum* ire permisit. Qui statim ad illum venit dedit ei monasterium beati *Petri* apostoli vbi archiepiscopi *Lantue* sepeliri ut pfatus sum solent. Precepit ei *Theodoro* abeunti dominus apostolicus ut in diocesi sua pvideret et daret ei locum in quo cum suis apte degere potuisset.

Ut *Theodoro* cuncta pagrade anglorum ecclesie cum catholica pitate litterarum quoque sanctarum ceperit studiis imbui. et ut *Puta* p *Damiano* *Profesis* ecclesie sit factus episcopus. *Capitulum. II*

Deruenit autem *Theodoros* ad ecclesias suas secundo postquam psecratus est anno die. vi. *Kalazar* ianuariaz dominica. et fecit in ea annos. xxj. menses. iij. dies. *xxvj.* *Wox* pagrata insula tota quam versuz angloz gentes morabant. Nam et libetissime ab omnibus suscipiebatur atque audiebatur. relictum viuendi ordinem ritum celebrandi pasche canonicum per omnia comitate et coopante *Adriano* disseminabat. *Isque* primus erat in ar-

chiepiscopis cui omnis anglorum ecclesia mandare pseret. Et qui litteris sacris sicut et secularibus: ut diximus: abundanter ambo erant pstructi. *Co*gregata discipulorum caterua scientie salutaris quotidie flumina irrigandis eorum cordibus emanabant. Ita ut etiam metricis artem astronomice et arithmetice ecclesiastice disciplinam inter sacrorum apicibus volumina suis auditoribus pstraderet. *Indicio* est quod usque hodie supersunt de eorum discipulis que latinam grecamque linguam eque ut piaz in que nati sunt norunt: *Neque* vniquam prius ex que britanniam petierunt angli feliciores fuere tempore dum fortissimos christianos habentes reges cunctis barbaris nationibus essent terrore. et omnium vota ad nupaudita celestis regni gaudia penderent. Et quicumque lectioribus sacris cuperet erudiri haberent in prompto magistros qui docerent. Sed et sonus cantandi in ecclesia quos eatenus in *Latuam* tamen nouerunt ab hoc tempore per officios anglorum ecclesiarum discere ceperunt. *Primusque* excepto *Jacobo*: de quo supra diximus: cantandi magister *Flordanhimbroz* ecclesie *Eddi* cognomemto. *Stephanus* fuit inuitatus de *Latuam* a reuerendissimo viro *Ulfrido* que primus inter episcopos que de anglorum gente essent catholico viuendo more ecclesie anglorum tradere didicit. *Itaque* *Theodoros* plustras vniuersas ordinabat locis opportunis et episcopus et ea que minus perfecta repperit. *Hisque* iuuenibus corrigebat. *In* quibus *Leadda* episcopus cum argueret non fuisse rite consecratus. Respondens ipse voce humillima dixit. *Si* me inquit non isti episcopatum non rite suscepisse: libent ab officio discedo. *Quipe* que neque me vniquam esse dignum arbitrabar: sed obediencie causa insus subire quis indignus consensit. *At* ille audiens humilitatem responsionis eius dixit non eum episcopatum dimittere debere. *Sed* ipse ordinationem eius denuo catholica ratione consumauit. *Eo* autem tempore que defuncto *Deulo* dedit doruennensis ecclesie episcopus que rebatur ordinabat mittebatque. *Ulfridus* que de britannia galliam ordinatus est missus. et quam ante *Theodorum* redijt ipse etiam in *Latuam* presbyteros et diaconos usque dum archiepiscopus ad sedem suam pueniret ordinabat. *At* ipse veniens mox in ciuitate *Prosi* vbi defuncto *Damiano* episcopus iam diu cessauerat: ordinauit virum magis ecclesiasticis disciplinis in-

stitutū z vite simplicitate stentū q̄ i secu
lireb̄ strenuū: cui nomē erat Putta. Da
xime aut̄ modulādi in ecclia more roma
noz que a discipulis pape Gregorij didi
cerat peritū.

Et Leadda: de quo supra dictū est: pro
uincie Mercioz sit ep̄s dat̄: et de vita et
obitu et sepultura eius.

Capitulū. III.

Et tpe puincie mercioz rex Uulf
beri prefuit: qui cū mortuo iaru
mano sibi suisq; a Theodoro epi
scopū dari peteret: nō eis nouū
voluit ordinari ep̄m. s; postulauit a rege
Dsiuu vt illis ep̄s Leadda daret: q̄ tūc i
monasterio suo Inlestigabe etiā vitā age
bat Uilfrido admistrāte ep̄atū Eburacē
sis ecclie: necnō z oim̄ Florðanhimbroz:
s; z Pictoz: q̄usq; rex Dsiuu ip̄eritū pren
dere poterat. Et qz moris erat eidem reue
rēdissimo antistiti opus euangeliū magis
ambulādo p̄ loca q̄ eq̄tādo pficere. Dul
tūq; renitētez studio et amore p̄ laboris
ipe eū manu sua leuauit in equū: qz nimi
ruz sanctū esse virū cōperit: atq; equo ve
hi quo esset necesse cōpulis. Susceptum
itaq; ep̄atum gentis mercioz z lindissaz
rozū Leadda iuxta exempla patrū antiq̄o
rū in magna vite p̄fectione administrare
curauit. Cui et rex Uulfberi donauit ter
rā. l. familiarū ad cōstruendū monasterium
in loco q̄ dicit̄ Audbarne. id est ad nemus
in puincia lindissi. In quo vsq; hodie in
stituta ab ip̄o regularis vite vestigia p̄ma
nēt. Habuit aut̄ sedē ep̄alem i loco q̄ vo
cat̄ Licithfelth: in quo z defunctus ac se
pult̄ est ibi vsq; hodie. sequentiū qz pro
uincie illi ep̄oz sedes ē. Fecerat ip̄o sibi
māsiōnē nō longe ab ecclia remotiorem:
in qua secretius cuz paucis. id est septem
sive octo fratrib; quotiēs a labore z mini
sterio p̄bi vacabat orare ac legere solebat.
Qui cū in illa puincia duob; annis ac di
midio eccliaz gliosissime rexit: affuit sup
no dispensante iudicio temp̄ d̄ q̄ loquit̄
Ecclesiastes. qz temp̄ mittendi lapides z
temp̄ colligēdi. Supueniat nāq; clades
diuinit̄ missa que p̄ mortē carnis viuos
ecclie lapides de terrenis sedib; ad edifi
ciū celeste trāfferret. Cūq; plimis de ecclie
sua eiusdē reuerēdissimi antistit̄ de carne

subtractis veniret hora ip̄i vt trāfiret eē
h̄ mūdo ad dñm. Contigit die quadaz vt
in p̄fata mansiōe forte ipe cū vno tm̄ fra
tre cui vocabulū erat Quini commozare
tur: ceteris eius socijs p̄ causa optima ad
eccliam reuersis. Erat aut̄ idē Quini mo
nachus magn̄ meriti z pura itentioe sū
perne retributiōis mūdū derelinquēs: di
gnusq; p̄ oia cui dñs specialit̄ sua reuela
ret arcana: dignus cui fidē narrati audi
entis accōmodaret. Uenerat em̄ cū regi
na Edildride de puincia orientaliū anglo
rū. Eratq; ip̄m̄ ministroz et p̄nceps doz
m̄ ei. Qui cuz crescente fidei feruore se
culo renūciare disponderet: nō hoc segnit̄
fecit: sed z adeo se mundi reb; eruit vt re
lictis oib; q̄ habebat simplici tantū habi
tu indutus: z securim z ascia in manu fe
rens veniret ad monasteriū eiusdē reue
rēdissimi p̄ris q̄ vocat̄ Lestingen. Nō ei
ad ociū: vt quidā: sed ad laborē se mona
steriū intrare signabat: qd̄ ip̄m̄ etiā factō
mōstrauit. Nā q̄ min̄ sufficiebat medita
tioni scripturaz: eo amplī op̄i manuum
studii impendebat. Deniq; cū ep̄o in p̄fa
ta māsiōe p̄ sua reuerētia deuotionis int̄
fratres habit̄ cū illi int̄ lectiōi vacabāt:
ipe foris q̄ op̄ esse videbat opabat. Qui
cū die quadā tale aliquid foris ageret diz
gressis ad eccliaz socijs: vt dicere ceperā
z ep̄s sol̄ in oratorio loci lectiōi vel orati
oni operaz daret. Audiuit repente: vt poi
stea referebat: vocē suauissimā cantantiū
atq; letatiū de celo ad terras vsq; descen
dere. Quā videlicet voces ab eūro aūstro
id est ab alto brumalis exortus p̄mo se au
disse dicebat. ac deinde paulatī eū sibi ap
propinquare: donec ad tectum vsq; orat
orij in quo erat ep̄s pueniret: q̄ igressa to
rū impleuit atq; in giro circū dedit. At il
le dū sollicit̄ i ea q̄ audiebat animū inten
deret: audiuit dentio trāfacto quasi dimi
dio hore spacio ascendere de tecto eiusdē
oratorij: idē leticie canticū: et ip̄a q̄ vene
rat via ad celos cū ineffabili dulcedie cō
uertit. Qui cū aliquātulū ore quasi atroni
tus maneret: et qd̄ hec essent solerti anio
scrutare: aperuit ep̄s fenestrā oratorij et
sonitū manu faciens: vt sepī cōsueuit: si
q̄s foris esset ad se intrare p̄cepit. Intro
iuit ille p̄stitit̄. Cui dixit antistes. Clade

Ecclesiastice historie gentis Anglorū

cito ad ecclesiaz et Osini fratrem huc venire facito: tu quod si adesto. Qui cum venissent primo admonuit eos ut virtute dilectionis et pacis ad inuicem: et ad omnes fideles suaret. Instituta quoque discipline regularis: que vel ab ipso didicissent et in ipso vidissent: vel in patrum precedentium factis: sine dictis inuenissent: indefessa instantia sequentur. Deinde subiit diem sui obitus iam prime instare. Namque hospes inquit ille amabilis quod fratres nostros visitare solebat: ad me quod et hodie venire: eque seculo euocare dignatus est. Propter quod reuertentes ad ecclesiam dicite fratribus ut et meum exitum domino (cuius hora incerta est) vigiliis orationibus: bonis operibus peruenire meminerit. Cumque hec et hominibus plura loqueretur: atque illi precepta eius benedictione iam multum tristes existeret: rediit ipse solus quod carnem celestem audierat: et prosternens se in terram ait. Obsecro pater licet interrogare. Interroga inquit quod vis. At ille. Obsecro inquit dicas quod erat caritativum illud letitium quod auidi venientium de celis super oratorium hoc: et post tempus rediit ad celos. Respondit ille. Si voces carnis audisti: et celestes superuenire certum cognouisti: precipio tibi in nomine domini ne hoc cuiquam ante meum obitum dicas. Reuera autem angelorum fuere spiritus quod me ad celestia que semper amabam ac desiderabam prima vocare venerunt. Et post dies septem se redituros: ac me secum adducturos esse permiserunt. Quod quidem ita ut dictum erat opere completum est. Nam postquam languore corporis tactus est: et hoc post dies in grauescente septimo ut permittitur ei fuerat die postquam obitum suum dominici corporis et sanguinis preceptum munivit soluta ab ergastulo corporis anima sancta ducentibus (ut credi fas est) angelis comitibus eterna gaudia petiuit. Non autem mirum si diem mortis vel potius die dominici letus aspexit: quem semper usque dum viveret sollicitus expectare curauit. Namque inter plura continentie: humilitatis: doctrinae: orationis: voluntarie paupertatis: et ceterarum virtutum merita intantum erat timori domini subditus: intantum nouissimorum suorum in omnibus operibus suis memor: ut sicut mihi quod dicitur de his quod in scripturis erudiebant et erat in monasterio ac magisterio illius educatus vocabulo Tunbrecht: referre so-

lebat: si forte legente eo vel aliud quid agere repente flatus venti maior assurgeret: continuo misericordiam domini inuocaret: et eam generi humano propiciari rogaret. Si autem violentior aura insisteret iam clauso codice procederet in faciem: atque obnixus orationi incuberet. At si procella fortior perurgeret: vel esset conuscatio ac contrita terras et aera terrerent: tunc veniens ad ecclesiam sollicitus orationibus ac psalmis donec serenitas acris rediret fixa mente vacaret. Cumque interrogaret a suis quare hoc faceret: responderebat. Non legistis: quod in tonitruo de celo dominus: et altissimus dedit vocem suam: misit sagittas suas et dissipauit eos: fulgura multiplicauit et conturbauit eos. Nouet enim aera dominus: ventos excitat: iaculat fulgura: de celo intonat ut terrigenas ad timendum se suscitet: ut corda eorum ad memoriam futuri iudicii reuocet: ut superbiam eorum dissipet: et conturbet audaciam. reducto ad mentem tremendo illo tempore quando ipse celis ac terris ardentibus venturus est in nubibus cum potestate magna ac maiestate ad iudicandos viuos ac mortuos. propter quod inquit: oportet nos ammonitione eius celesti debito cum timore et amore respondere. Ut quotiens aere commoto manum quasi ad feriendum minitans erexit: ne adhuc tamen percutit mori imploremus eius misericordiam: et discussis penitralibus cordis nostri: atque expurgatis vitiis ruderibus solliciti ne vniquam percuti mereamur agamus. Conuenit ergo reuelationi et relationi prefati fratris de obitu vniuersi antistitis etiam sermo reuerendissimi patris: de quo supra diximus: qui dudum cum eodem Leada adolecente et ipse adolescens in hybernia monachica in orationibus et continentie meditatione diuinarum scripturarum vitam sedulus agebat. Sed ille postmodum patriam reuersus peregrinus pro domino usque ad finem vite permansit. Cum ergo veniret ad eum longo post tempore gratia visitationis de Britannia vir sanctissimus et continentissimus vocabulo Hilgald. qui erat abbas in prouincia Lindisfarne. et ut sanctos decebat de vita patrum proprium sermonem faceret: atque hanc emulari gauderet: interuenit mentio reuerendissimi

mi antistite Leadda. Dixitque Ecgbrecht. Scioboiem in hac insula adhuc in carne manentem: quod cum vir ille de mundo transiret vidit animam Leddi fratris ipsius cum agmine angelorum descendere de celo: et asumpta secum anima eius ad celestia regna redire. Quod virum dicitur: an d alio aliquid diceret nobis manet incertum. Obiit autem Leadda sexto die nonas martiarum. et sepultus est quidem primo iuxta ecclesiam sancte marie: sed postmodum ibidem destructa ecclesia beatissimi principis apostolorum Petri in eadem sunt ossa translata. In quo utroque loco ad indicium virtutis illius solent crebra sanitatum miracula operari. Denique nuper freneticus quidam dum per cuncta errando discurreret: devenit ibi vespere: nescientibus sive non curantibus loci custodibus et ibi tota nocte requiescens mane sanato sensu egressus mirantibus et gaudentibus cunctis quod ibi sanitatem domino largiente consequeretur ostendit. Est autem locus ibi sepulchrum tumba lignea in modum domunculi facta: cooptus: habens foramez in pariete per quod solent hi qui causa devotionis illo adveniunt manum suam immittere: ac partem pulveris inde absumere. Quam cum aquas miserint: atque has infirmatibus iumentis: sive hominibus gustandas dederint: mox infirmitatis ablata molestia cupite sospitatis gaudia redibunt. In cuius locum ordinavit Theodoros Vinfridum virum bonum et modestum. quod sicut predecessores eius provinciarum merciorum et mediterraneorum anglorum et lindissarorum episcopus officio preesset. In quibus cunctis Gualfheri qui adhuc superat sceptrum regis tenebat. Erat autem Vinfrid de clero eius cui ipse successerat antistitis: et diaconatus officio sub eo non paucum tempusungebat.

Ut Colman episcopus relicta Britania duo monasteria in Scotia: unum Scotis: alterum Anglis quos secum adduxerat. fecerit.

Capitulum. III.

Posterea Colmanus quod de Scotia erat episcopus relinquens Britanniam tulit secum omnes quos in lindissarorum insula congregaverat scotos. sed et de gente anglorum viros. xxx. qui utriusque monachice conversationis erat studijs imbuti. et relictis in ecclesia fratribus aliquibus primo venit ad insulam In unum erat ad predicandum fratribus anglorum

rum genti destinatus. Deinde secessit ad insulam quandam parvam que ad occidentalem plagam ad hiberniam percul secreto sermone scotum Lombisbonum de id est insula vitule albe nuncupatur. In hac ergo perveniens construxit monasterium: et monachos inibi quos de utraque natione collectos adduxerat collocauit. Qui cum invicem concordare non possent eo quod scoti tempore estatis frigus colligentes derelicto monasterio per nota sibi loca dispersi vagarentur. At post hyeme succedente rediret: et his qui angli preparaverant communiter uti desiderabant. Quasi Colmanus huic dissensionis remedium et circumiens omnia prope vel longe invenit locum in hibernia insula aptum monasterio construendo: quod lingua scotorum magis nominatur. Emitque partem eius non gramine ad construendum ibi monasterium a comite ad cuius possessionem pertinebat. et hac conditione addita ut pro ipso etiam qui eis locum commodaret persistentes ibi monachi domino preces offerret. Et constructo statim monasterio iuvante etiam comite et vicinis omnibus anglis ibidem collocavit. Relictis in prefata insula scotis. quod videlicet monasterium usque hodie ab anglis tenebatur incolis. Ipse namque est quod nunc gramine de modico effectum in iugeto consuevit vocari. et conversis iam dudum ad meliora instituta omnibus egregium examen continet monachorum: qui de provincia anglorum ibidem collecti ad exemplum venerabilium patrum sub regula et abbate canonico in magna continentia et sinceritate proprio labore manuum vivunt.

De morte Osii et Ecgbrechti regum: et de synodo facta ad locum Herutfrod: cui presidebat archiepiscopus Theodoros

Capitalium. V.

Nono die incarnationis. de lxx. quod est annus secus ex quo Britanniam venit Theodoros. Osii rex nordahimborum preclusus est infirmitate quod et mortuus est anno etatis sue. lviij. qui tamen eo tempore tenebat amorem romane et apostolice institutionis: ut si ab infirmitate saluaretur etiam romam venire: ibique ad loca sancta vitam finire disponderet. Vinfridumque episcopum ducem sibi itineris fieri promissa non parva pecuniarum donatione rogaret. Qui defunctus die. xv. kalendas martiarum. Ecgfridum filium

Ecclesiastice historie gentis Anglorū

regni heredē reliquit. Cuius anno regni tertio Theodor⁹ cogit conciliū episcopo rū vna cum eis qui canonica patrū statuta diligenter et nosset magistris ecclie plurib⁹. Quib⁹ parit⁹ gregatis diligenter ea que vnitati pacis ecclesiastice cōgruerēt: eo q^o pontificē decebat: animo cepit obseruanda docere. Cui⁹ synodice actionis huiusmodi textus est. In nomine domini dei et saluator⁹ nostri iesu christi regnante imperpetuū ac gubernante suā eccliaz: eodez dño nro iesu christo placuit conuenire nos iuxta morem canonicū venerabilū tractaturos de necessarijs ecclie necessitatib⁹. Cōuenimus autem die. xiiij. mensis septembris indicione prima in loco q^o dicitur Herutfrod. Ego quidem Theodor⁹ quis indignus ab apostolica sede destinat⁹ Doruvernensis ecclie episcop⁹ et confacerdos ac frater noster reuerendissimus Bisi orientaliū angloz episcopus: quibus etiam frater et confacerdos n^r Ulfrid norðanhimbzozū gentis episcopus per proprias legatarias affuit: affuerūt fratres et confacerdotes nostri puta episcopus castelle cantuarioz Profescstir. Leutherius episcopus occidētalū saxozū. Vnfrid epus puincie mercioz. Cūq^{ue} in vnū cōuenientes iuxta ordinē quib⁹ suū residisset⁹. Rogo inquā dilectissimi fratres timorē et amorē redemptoris nostri: vt in cōmuni omnes p^{ro} nostra fide tractem⁹: vt queq^{ue} decreta ac diffinita sunt a sanctis ac pbabilib⁹ patrib⁹: incorrupte ab omib⁹ nobis seruentur. Hec et alia q^{ue} plura que ad charitatem ptimebāt vnitatemq^{ue} ecclie pseruandā psecutus suz. Cūq^{ue} explessem plocutionem interrogauī vnūquēq^{ue} eoz p ordinē: si consentiret ea que a patrib⁹ canonicē sūt antiquit⁹ decreta custodire. Ad q^{od} oēs confacerdotes nostri respondentes dixerūt. Optime oib⁹ bus placet queq^{ue} diffinierūt sanctoz canonē patrū: nos quoq^{ue} omnes alacri animo libentissime seruare. Quib⁹ statim ptuli eundē librū canonū et ex eodē libro decē capitula que per loca notaueram: que maxime nobis necessaria sciebat illis coram ostendi. Et vt hec diligentius ab omnib⁹ suscipere rogauī. Primum capitulū vt sanctum diem pasche in cōmuni omnes

seruemus dominica post. xiiij. lunam pmi mensis. Scdm vt null⁹ episcopoz parochiam alterius inuadat: sed contēt⁹ sit gubernatiōe credite sibi plebis. Tertium vt queq^{ue} monasteria deo cōsecrata nulli episcopoz liceat ea in aliq^o inquietare: nec q^oq^{ue} de eoz reb⁹ violēter abstrahere. Quartū vt ipi monachi non migrent de loco ad locū: hoc est d^o nonasterio ad monasteriū: nisi p missionē p^{ro}rii abbatis: sed in ea pmaneat obedientia quaz tempore sue cōuersionis pmissit. Quintū vt null⁹ clericoz relinquēs p^{ro} opriū epum passim quolibet discurrat: neq^{ue} alicubi veniens absq^{ue} commendaticijs litteris sui pfulis suscipiat. Et si semel suscept⁹ ē et noluerit inuitat⁹ redire: et susceptoz: et his qui susceptus est ex cōmunicatiōi subiacebit. Sextū vt episcopi atq^{ue} clerici peregrini cōtenti sint hospitalitatis munere oblato: nulliq^{ue} eoz liceat vlluz officiū sacerdotale absq^{ue} pmissu episcopi in cuius parrochia esse cognoscit agere. Septimū vt bis in āno synodus cōgregetur. Sed quia diuerse cause impediunt placuit oib⁹ in cōmuni vt kal. augusti in loco qui appellat⁹ Elofaes h^{ic} semel i anno gregat. Octauū vt nullus eoz se preferat alteri p ambitionē: sed oēs agnoscat tps et ordinē cōsecratiōis sue. Nonū capitulū i cōmuni tractatū est vt plures episcopi crescēte numero fidelū augerent. Sed d^o hac re ad p^{ro}sens silem⁹. Decimū p coniu^gijs: vt nulli liceat nisi legitimum habere cōubiū. Null⁹ incestū faciat: null⁹ cōiugem p^{ro}riā: nisi vt sanctum euāgelium docet fornicatiōis causa relinquat. Et si q^oq^{ue} p^{ro}riā expulerit cōiugē legitimo sibi matrimonio iunctaz: si christian⁹ esse recte voluerit nulli alteri copulet: sed ita pmaneat aut p^{ro}rie recōciliet iungi. His itaq^{ue} capitulis i cōi tractat⁹ ac diffinitis vt nullū deinceps ab aliq^o nostrū oriet⁹ cōtentiōis scādalu⁹: aut alia palijs diulgarent: placuit vt queq^{ue} diffinita sūt vnusquisq^{ue} nostrū man⁹ p^{ro}rie subscriptiōe confirmaret. Quisq^{ue} igitur cōtra hanc sententiā iuxta decreta canonū nostra etiā cōsensione ac subscriptiōe manus nostre pfirmatā quo modo viuere vel venire: eamq^{ue} infringere tentauerit: nouerit se ab omni officio sacerdotali et n^ra societate separatus.

Diuina nos gratia in unitate sancte ecclesie sue viuentes custodiat icolumnes. Facta autem est hec synodus anno ab incarnatione domini. dclxxiiij. Quo anno rex cantuariorum Eggbrecht mense Julio obierat succedente in regnum fratre Lothere quod ipse annos xj. et menses. viij. tenuit. Bisi autem episcopus orientaliu angloꝝ qui in prefata synodo fuisse presbiter ipse erat successor Bonifacii: cuius super memorauimus: vir multe sanctitatis et religionis. Nam Bonifacio post. xvij. annos episcopus sui defuncto episcopus pro eo Theodorus ordinate factus est. Quo adhuc supposita sed grauissima infirmitate ab administratione episcopatu prohibito: duo sunt pro illo Eccii et Balduini electi et consecrati episcopi. Ex quo usque hodie provincia illos duos habere solet episcopos.

Ut deposito Vinfrido Sexuulfus episcopus parati ei accepit: et Earcannaldus orientaliu saxonibus sit episcopus datus.

Capitulum. vi.

Non multo post hec elapso tempore offensus a Vinfrido mercionum episcopo pro merito cuiusdam inobedientie Theodorius archiepiscopus deposuit eum de episcopatu: post annos accepti episcopus non multos: et in loco eius ordinauit episcopum pro Sexuulfum qui erat constructor et abbas monasterii quod dicitur Medeshamstedi regione Saxoniu. Deposito pro Vinfrid rediit ad monasterium suum quod dicitur Adbarue: ibique optima conuersatione vitam finiuit. Tunc etiam orientaliu saxonibus quibus eo tempore prefuert Sebbi et Sigberi: quorum supra meminimus Earcannaldum constituit episcopum in ciuitate Londonia. Cuius videlicet viri in episcopatu et ante episcopatum vita et conuersatio fertur fuisse sanctissima. sicut etiam nunc celestium signa virtutum indicio sunt. Etenim usque hodie feretrum eius caballarium quo infirmus vehi solebat seruatum a discipulis eius multos feblicitates: vel alio quolibet incommodo fessos sanare non desistit. Non solum autem suppositi eidem feretro vel appositi curant egrotis: sed et astute de illo abscede atque ad infirmos allate citam illis solent afferre medelam. Sic sane postquam episcopus factus esset duo preclara monasteria: unum sibi: alterum sorori sue Edilburge construxerat. Quod utrum

regularibus disciplinis optime instituerat. Sibi quidem in regione Sudergeonia iuxta fluuium Tamenre: in loco qui vocatur Serothesei. i. Lerote insula. Sorori autem in orientaliu saxoniu provincia: in loco qui nunc cupat in bericingu: in quo ipsa deo deuotaru matris ac nutrix posset existere feminarum. Que suscepto regimine monasterii condigna se in omnibus episcopo fratre: et ipsa recte viuendo et subiectis regulariter ac pie consulendo prebuit: ut etiam celestia indicio fuerent miracula.

Ut in monasterio Bericingensi ubi corpora sanctimonialiu feminarum poni deberent celesti luce monstrati.

Capitulum. v.

In hoc enim monasterio plura preterita sunt signa patrata: que et ad memoriam edificacioneque sequenti ab his que mouere descripta habent a multis. Equibus et nos aliqua historie nostre ecclesiastice inserere curauimus. Cum tempestas sepe dicte cladis late cuncta depopulans: etiam partem monasterii huius illam quam viri tenebant inuasisset: et passim quotidie rapetur ad dominum: sollicita mater congregationis qua hora etiam monasterii partem que ancillarum dei caterua a viroꝝ erat secreta contubernio eadem plaga tangeret. Crebrius interuentu sororum perquirere cepit quo loco monasterii corpora sua poni et cimiterium fieri vellent cum eas eodem que ceteros exterminio raptari e mundo contingeret. Cumque nil certi responsurum: et si sepius inquires a sororibus accepisset. accepit ipsa cum omnibus certissimum superne provisionis responsum. Cum enim nocte quadam expletis matutine laudibus psalmos dominus egressus de oratorio famule christi ad sepulchra fratrum qui eas ex hac luce precesse rant solitas domino laudes decantarent: ecce subito lux emissa celitus veluti linteum magnum venit super omnes: tantoque eas stupore percudit ut etiam canticum quod canebant tremefacte intermitterent. Ipse autem splendor emisse lucis in cuius compatatione sol meridians videri posset obscurus non multo post illo eleuatus in loco in meridianam monasterii hoc est ad occidentem oratorii secessit: ibique aliquodiu remoratus: et ea loca operiens sic videtibus cunctis ad celi se alta subdit: ut nulli esset dubium quod ipsa lux que antea

Ecclesiastice historie gentis Anglorū

famularū ch̄i esset ductura vel susceptura in celis: etiā corpib; earū locū in quo reque-
scerent: et diem resurrectionis essent expe-
ctatura monstraret. Cui⁹ radius lucis tā-
tus extitit vt quidā de fratrib; senior qui
in ip̄a hora in oratorio eorū cū alio iunior
reposit⁹ fuerat referrēt. et mane q̄ ingres-
si per rimas ostiorū: vel fenestrarum radij
lucis omnem diurni luminis viderentur
superare fulgorem.

Ut in eodem monasterio puerulus mo-
riens virginē q̄ erat secutura vocauit: vt q̄
alia de corpore egressura iam particulam fu-
ture lucis aspexerit.

Capitulum VIII.

Rat in eodē monasterio puer trinus
circiter nō amplius annoꝝ Eliza-
betha: q̄ ppter infantiliē ad huc eta-
tem in virginū deo dedicatarū sole-
bat cella nutrirī: ibiq; meditari. Hic p̄fata
pestilētia tact⁹ vbi ad extrema puenit cla-
mauit tertio vnā de cōsecratis ch̄i virgini-
bus proprio eaz nomine quasi presentē allo-
quē. Eadgit eadgit eadgit. et sic t̄minās
temporālē vitā itrauit eternā. Et p̄go illa quas
moriēs vocabat mox in loco quo erat eadē
attahta in infirmitate ip̄o q̄ vocata est die
hac luce subtracta: et illū qui se vocauit ad
regnum celeste secuta est. Item quedam ex
eisdem ancillis dei cui⁹ p̄fato tacta mor-
bo: atq; ad extreme esset p̄ducta cepit subi-
to circa mediam noctē clamare his qui si-
bi ministrabāt: petēs vt lucernā que inibi
accensa erat extinguerēt. ad extremū intu-
lit. Scio q̄ me hec insana mente loqui ar-
bitramini: sed iam nūc non ita esse cogno-
scite. Nā vere dico vobis q̄ domū hāc tā-
taluce impletam esse p̄spicio: vt nostra illa
lucerna mihi omnib; modis esse videat ob-
scura. Et cū nec adhuc quideꝝ talia loquē-
ti quisquis responderet vel assensum pre-
beret. Itē dixit. Accendite ergo lucernā
illam qui videre diu vult. At tamen scito
te quia nō est mea lux. Incipiente auroꝝ
mibi aduentura ēst. Cepitq; narrare quia
apparuerat sibi vir dei quidā qui eodē an-
no fuerat defunctus dicens: q̄ adueniēte
diluculo perennem esset exitura ad luceꝝ.
Cuius veritas visionis cita circa exortus
diem puella morte probatum est.

Que sint ostensa celitus signa cū et ip̄a
mater cōgregatiōis illius embo trāsiret.
Capitulum IX.

Um autē et ip̄a mater pia deo deuote
cōgregatiōis Edilburg esset ra-
pida de mōdo apparuit visio mi-
randa cuidā de sorozib; cui nomen
Theorithgid: q̄ multis iaz annis in eodem
monasterio cōmorata et ip̄a semp in oibu
militate ac sinceritate deo seruire satage-
bat: et ad intrix discipline regularis eidem
matri existerē minores docēdo vlt castigā-
do curabat. Cui⁹ vt p̄tus iuxta ap̄lm in in-
firmitate p̄ficere: tacta est repēte grauis-
simo corpis morbo: et pannos nouē pia re-
demptorū nostri p̄uisione multū fatigata:
videlicet vt q̄cquid in ea vitij sordidantē
inter virtutes p̄ ignoratiā vel in curiā diu-
tine resedisset: totū hoc caminus diutine
tribulatiōis excoqueret. Hec autē quadaꝝ
nocte incipiente crepusculo egressa de cu-
biculo quo manebat: vidit manifeste quas
si corp⁹ hoīs qd̄ esset sole clar⁹ syndone i-
uolutū in sublime fere eleuatū videlicet d̄
domo in qua sorozes pausare solebāt. Cui⁹
q; diligentius intueret q̄ trabente leuare-
tur sursum hec q̄ cōtemplabat species cor-
poris gloriosi. vidit q̄si funib; auro clari-
oribus in supna tolleretur: donec celis pa-
tentib; itroducta ampli⁹ ab illa videri nō
potuit. Hec dubiū remāsit cogitati de vi-
sione q̄n aliq; d̄ p̄gregatiōe citi⁹ esset mo-
riturus: cui⁹ aia p̄ bona q̄ fecisset opa q̄si
p̄ funes aureos leuāda esset ad celos. Quō-
reuera ita contigit. Nam nō multis inter-
positis dieb; deo dilecta mater p̄gregati-
onis ip̄i⁹ ergastulo carnis educta ē. Cui⁹
talē fuisse p̄stat vitā vt nemo q̄ eā nouerit
dubitare debeat q̄n ei exeunti de hac vita
celesti patrie patuerit ingressus. In eo de-
niq; monasterio q̄daꝝ erat femina sanctimo-
nialis: et ad seculi huius dignitateꝝ nobis-
lis: et in amore futuri seculi nobilior. que ita
multis iam annis omni tempe fuerat offi-
cio destituta vt ne vnū quidē mouere ip̄a
mēbrum valeret. Hec vbi corp⁹ abbatisse
venerabilis in eccliam delatum donec se
pulture daret p̄gnit. postulauit se offerri
illo: et in modū orantiū ad illō adinclinari.
Quō dum fieret q̄si viuente allocuta roga-
uit vt apud misericordiaz p̄j conditoris

impetraret se a tantis tamque diutinis cruci-
atibus absolui. Nec multo tardius exau-
dita est. Nam post dies duodecim ipsa edu-
cta ex carne temporales afflictiones eterna
mercedem mutauit. Cum ergo profata christi famu-
la Theobaldus tres adhuc annos post obi-
tuz domine in hac vita teneretur: inter ea
qua per diximus infirmitate decocta est: ut
vix ossibus hereret. Ad ultimum cum tempus
iam resolutionis eius instaret non solum mem-
brum ceterorum: sed et lingue motu caruit. Quod
dum tribus diebus ac totidem noctibus ageret: su-
bito visione spiritaliter recreata os et oculos
aperuit: aspiciensque in celum sic ad eam quam itu-
ebatur visionem cepit loqui. Gratias est mi-
hi multum aduenisti: tuus et beneuenisti. Et
dicto parumper reticuit: quasi responsum eius
quod videbat et cui loquebatur expectans. Rur-
sumque quasi leuiter indignata subiunxit. Neque
quod hoc leta ferre queo. Rursumque modicum
silens tertio dixit. Si nullatenus hodie fieri
potest obsecro ne sit longum spacium in medio.
Et sic antea parum silens ita sermonem conclu-
sit. si omnimodis ita definitum est: neque hanc sen-
tentiam licet immutari. Obsecro ne amplius
quod hec solum modo prima nox intersit. Qui-
bus dictis interrogata a circumstantibus cum
quo loqueretur. Cum charissima inquit mea ma-
tre Edilburge. Ex qua intellexere quod ipsa ei tem-
pus transmigrationis primum nunciare venisset.
Nam et ita interrogabat. Transacta vna die
et nocte soluta carnis et infirmitatis vin-
culis ad eterna gaudia salutis intrauit.

Ut ad cimiterium eiusdem monasterii oras
ceca lumen receperit.

Capitulum X

Accessit autem Eduburgi officio ab-
batisse duota domo famula nomine Hil-
dild. Multisque annis. id est usque ad
ultimam senectutem eidem monasterio
strenuissime in obsequia discipline regulari
et in eam que ad communes usus pertinet re-
uerentia profuit. Cui cum propter angustiam loci in
monasterium constructum est placuisset: ut ossa
famulorum famularumque christi que ibidem fuerant
tumulata tollerentur: et transferentur omnia in ec-
clesiam beate dei genitricis: vnoque perderentur in
loco. Quoties ibi claritas luminis celestis
quanta sepe flagrantia miranda apparuerit
odori: que aliter inter signa ostensa in ipso li-

bro de quo excerptimus quisque legerit in-
ueniet. Sane nullatenus preter eam dum
arbitror miraculum sanitatis quod ad ipsum
cimiterium deo dicente congregatio factum
idem libellus refert. Erat quippe in primo
comes quidam cuius uxor ingruente oculis
caligine: subita tamen per dies eadem mole-
stia crebrescente grauata est ut ne minima
quidem lucis alicuius posset particulam vi-
dere. Cui dum aliquandiu cecitatis huius no-
ctis clausa manerent: repente venit in me-
tem: quia si ad monasterium delata virginum
sanctimonialium ad reliquias sanctorum pe-
teret: perditam possit recipere lucem. Nec dis-
tulit quin continuo quod mente conceperat
expleret. Perducta namque a puellis suis in
monasterium: quia in primo erat ubi fides
sue sanationis integram se habere professam est
introducta est in cimiterium. Et cum ibidem
diutius flexis genibus oraret: nihilo tardius
us meruit exaudiri. Nam exurgens ab ora-
tione priusquam exiret de loco petite lucis gra-
tiam recepit et que famularum manibus addu-
cta fuerat: ipsa libero pedum incessu domum
leta reuersa est: quasi ad hoc solummodo lu-
cem amitteret temporaliter: ut quanta sancti
christi lux in celis que gratia virtutis pos-
sideret sua sanatione demonstraret.

Ut rex eiusdem puencie Sebbi in mo-
nachica conuersatione vitam finierit.

Capitulum XI.

Tempore pererat regno orientalis
Eum saxonum (ut idem est libellus docet)
et multum deo deuotus nomine Seb-
bicus supereminens. Erat ei reli-
giosus actibus: crebris precibus: pijs elemosyna-
rum fructibus et honoribus preteritis que et olim iam
si non obstinatus coniugis animus diuortium
negaret: relicto regno subisset. Unde
multis visum et sepe dictum est: quod talis animus
mi virum episcopum magis quam regem ordinare de-
ceret. Cumque annos. xxx. in regno miles re-
gni celestis exegisset: correptus est corporis
infirmitate permaxima: qua et mortuus
est. Ammonuitque coniugem ut vel tunc di-
uino se seruitio pariter manciparent. Quod
amplius pariter mundum amplecti: vel po-
tius mundo seruire non possent. Quod dum
eger impetraret ab ea: venit ad antistitem
Lidonic civitatis vocabulo Ualdheri qui

Ecclesiastice historie gentis Anglorum

Erconualdo successerat: et p̄ eius benedictionē habitū religionis quē diu desiderabat accepit. Attulit autē eidē summā pecunienō parvā paup̄ibz erogandā. nil omnimodis sibi reservās. sed paup̄ spiritu magis p̄pter regnū celoz manere desiderans. Qui cū ingrauescēte p̄fata egritudine diē sibi mortis iminere sensisset timere cepit homo animi regalis ne ad mortē veniens tanto affectu dolore aliquid indignū sue persone vel ore proferret vel aliorū motu gereret membrorū. Unde accito ad se prefato vrbis lindonie in qua nūc ipse manebat ep̄scopo: rogavit ne plures eorum moriente q̄ ipse ep̄scopus et duo sui ministri adessent. Quod dum ep̄scopus libentissime se facturū p̄mitteret. nō multo post idē vir dei cum membra sopori dedisset vidit visionē consolatoriam: que omnē ei anxietatē memorate sollicitudinis auferr̄. Insuper et qua die esset hanc vitā terminaturus ostenderet. Vidit autē (vt post ipse referebat) tres ad se venisse viros claro indutos habitu quoz vnus residēs ante lectulum eius stātibz bis qui secum aduenerant comitibus: et interrogantibus de statu eius quē languentē visitare venerāt: dixisse q̄ anima eius et sine vllō dolore et cum magno lucis splēdore esset egressura de corpore. Sed et tertiuū exīde diem quo esset moriturus insinuauit. Quod ita vtrūq̄ vt ex visione didicit completū est. Nam die d̄ hinc tertio p̄pleta hora nona subito quasi leuiter obdormitēs sine vllō sensu doloris emisit spiritū. Cuius corpori tumultuando preparauerunt sarcofagū lapideū sed cū huic corpus imponere cepissent inuenerūt hominem mensure palmi longiorem esse sarcofago. Dolātes ergo lapides in quantum valebant addiderūt longitudini sarcofagi quasi duorū mensurā digitorū: sed nec sic corpus capiebat. Unde facta difficultate tumulandi cogitabāt: aut alium querere loculum. aut ipsum corpus si possent in genibz inlectendo breuiare donec ipso loculo caperetur. Sed mirares non nisi celit̄ facta ne aliquid horū fieri debere. p̄hibuit. Nam subito altāte ep̄o et filio regis eiusdē ac monacho Sigbardo qui post illū cū fratre suo Fredo regnauit et turba hominū ū modica iuentuz

est sarcofagus illud cōgrue longitudinis ad mensurā corporis adeo vt a parte capitis etiā cervical possit interponi. A parte p̄o pedū mesura quattuor digitorū in sarcofago corpus excederet. Conditus est autē in ecclesia beati doctoris gentiū: cui edoctus monit̄ celestia sperare didicerat.

Ut ip̄m occidentaliū saxonū pro Eleutherio Naeddi ep̄m h̄ofēsis ecclie. p̄puta Ehelmū: et ip̄o Sebmūdū acceperit et qui tūc nordanhimbroz fuerint ep̄i.

Capitulum XII

Uart̄ occidentaliū saxonū antistes Eleutherius fuit: siquidem p̄genus Birinus: secundus Agilbrecht: tertius extitit Uini. Cuius mortuū ēēt Lomulach q̄ regnāte idē Eleutherius ep̄us factus est: acceperūt subregulū regnū gētis: et diuisū inter se tenuerūt annis circiter. x. ipsiq̄ regnantibz defunctus est ille et ep̄atu sanctus Naeddi pro eo cōsecratus a Theodoro in ciuitate londonia: cui ep̄scopatus tpe deuictis atq̄ amor subregulis Ledualla suscepit imperium. Et cū duobz annis hoc tenuisset tādē sup̄ni regni amore cōpunct̄ reliq̄t: eodē adhuc p̄sule eccliaz gubernāte: ac rhoromazabiēs ibi vitā finiuit vt in sequentibus latius dicēdū est. Anno dñice incarnationis. dclxxvi. cū Edilred rex mercioz ad ducto maligno exercitu cātū vastaret: et ecclias ac monasteria sine respectu pietatis vt diuini timor̄ fedaret. Ciuitatē q̄z Drofi in q̄erat Putta ep̄s quīs eo tpe absens cōi clade absumpsit. Quō ille vbi p̄p̄t ecclesiā videlicet suā rebz ablat̄ oibz d̄populatā diuertit ad Sexuulfū mercioz antistitez: et accepta ab eo possessiōe ecclie cuiusdāz et agelli nō grādīs ibidē in pace vitā finiuit. Nil oīno de restaurādo ep̄atu suo agēs: q̄ (sicut et sup̄ dixim̄) maḡ in ecclesiasticis q̄ in mūdānis rebz erat industrius. S̄z in illa solū ecclia deo seruēs. et vbiq̄ rogabatur ad docēda eccliaistica carnia diuerstēs. Pro q̄ Theodoz i ciuitate h̄ofī chelmū p̄secrat ep̄scopū: s̄z illo post ū multuz p̄ inopia rex ab ep̄atu d̄cidēte atq̄ ad alia loca d̄scendēte Sebmūdū p̄ eo substituit antistite. Anno dñice incarnationis. dclxxviii. qui ē ann̄ imperij regis Ecgfridi oc

tanus. Apparuit mense augusto stella que dicitur cometa: et tribus mensibus permanens matutinis horis oriebat: excelsam radiantis flammę quasi columnam præferens. Duo etiam anno oritur inter ipsum regem Ecgfridum et reuerendissimum antistitem Uulfridum dissentione pulsus est idem antistes. a se de sui episcopatus: et duo in locum eius substituti episcopi qui Nordanhimbrogum genti præsent. Bosa videlicet qui deiorum et Eata qui Bernicioz puincia gubernaret. Dicunt in ciuitate eborac: ille Dagustaldensis siue in Lindisfarnensi ecclesia cathedrali habens episcopalem. ambo de monachorum collegio in episcopatus gradum adsciti. Cum quibus et Eadbed in puincia Lindisfarorum quam nuperrime rex Ecgfrid supato in bello et fugato Uulfbere obtinuerat ordinatur episcopus. et hunc eadem puincia primum accepit presulez secundum Edeluinum. tertium Eadgarium. quartum Linibertum quem in presenti habet. Habebat enim ante Eadbedum antistitem Sexulfum qui etiam mercioz et mediterraneoz angloz simul episcopus fuit. Unde et expulsus de lindisfar in illaz puinciaz regimine permanens. Ordinati sunt autem Eadbed Bosa et Eata eboracii ab archiepiscopo Theodoro qui etiam post tres abscissionis Uulfridi annos horum in numero duos addidit antistites Trumbrechtum ad ecclesiam augustaldensem et remanente Eata ad lindisfarnensem et Trumuinum ad puincia pictoz. que tunc temporis angloz erat imperio subiecta. Eadbedum de lindisfar reuersum: eo quod Edilred puincia recepisset rhipensium ecclesie presuit.

Ut Uulfrid episcopus puincia australium saxonum ad christum conuerterit.

Capitulum XIII

Dictus autem ab episcopatu suo Uulfrid et multa diu loca peragatus rhomez adijt: britaniam redijt. Et si propter inimicicias memorati regis in patriam siue parochiam recipere non potuit. non tamen ab euangelizando potuit ministerio cobiberi. Siquidem diuertens ad puincias australium saxonum que post catuarios ad austrum et ad occidentem usque ad occidentales saxonos pertingit. habens terram familiarum. vii. milium et eo adhuc tempore paganus cultibus fuit: huic uerbis fidei et lauacris salutem ministrabat. Erat autem rex gentis illius Edilualcb non

multo ante baptizatus in puincia mercioz presente ac suggerente Uulfbere. A quo etiam egressus de fonte loco filij susceptus est. In cuius signum adoptionis duas illi puincias donauit. uelut uidelicet insulam et meanuarorum puincia in gente occidentaliu saxonum. Itaque episcopus concedente imo multum gaudente rege primos puincie duces ac milites sacrosancto fonte abluibat. Uerum presbyteri Eappe et Padode et Bruchelin et Diddi ceteraque plebs uel tunc tempore sequente baptizabant. Porro regina nomine Eeafe insula. id est uiciorum puincia fuerat baptizata. Erat autem filia Enfrida fratris Eanberi: que ambo cum suo populo christiani fuere. Ceterum tota puincia australium saxonum diuini nominis et fidei erat ignara. Erat autem ibi monachus quidam de natione scotoz uocabulo Dicul. habens monasterium modicum in loco qui uocatur Bosanham siluis et mari circumdatus: et in eo fratres. vii. in humili et pauperi uita domino famulantes. Sed puinciali nullus eorum uel uitam emulari uel predicationem curabat audire. Euangelizantes autem genti episcopus Uulfrid non solum ab erumna perpetue damnationis. uerum et ad adde infande temporalis interitus eripuit. Siquidem tribus annis ante aduentum eius in puincias: nulla illis in locis pluuia ceciderat. Unde et famemes acerbissima plebem inuadens impianece perstrauit. Denique fertur: quia sepe. xl. simul aut. l. homines inedia macerati procerant ad precipitium aliquod siue ripam maris: et iunctis misere manibus pariter omnes aut ruina perituri: aut fluctibus absorbedi deciderent. Uerum ipsa die quo baptisma fidei gressus suscepit illa: descendit pluuia serena et copiosa: refloruit terra: redijt uiridantibus aruis annus letus et frugifer. Sicque abiecta prisca superstitione ex sufflata idolatria cor omnium et caro omnium exultauerunt in deum uiuum. Intelligentes cum qui uerus est deus et interioribus se bonis et exterioribus celestibus gratia ditasse. Nam et antistes cum uenisset in puincia tantumque ibi famis penam uideret. docuit eos piscandoviectum querere. Namque mare et flumina eorum piscibus abundabant. Sed et piscandi puincia genti nulla: nisi ad anguillas tantum inerat. Collectis igitur undecumque retibus anguillaribus boies anti-

Ecclesiastice historie gentis Anglorum

stis miserunt in mare: et diuina se iuuante gratia mox cepere pisces diuersi generis trecentos. Quibus trifariis diuisis. c. pauperibus dederunt. c. ex his a quibus retia acceperunt. c. in suos usus habebant. Quo beneficio multum antistes cor oim in suum vertit amorem. et libenti eo predicante celestia sperare ceperunt: cuius ministerio temporalia bona sumpserunt. Quo tpe rex Edilua ch donauit reuerendissimo antiste Wilfrido terram lxxxvii. familiarum. vbi suos homines qui exules vagabantur recipe posset vocabulo Selesu quod dicitur latine insula vituli marini. Est autem locus vndique mari circumdatus propter ab occidente vnde habet ingressum amplitudinis quasi iactus funde qualis locus a latinis peninsula: a grecis solet cherronesos vocari. Hunc ergo locum cum accepisset episcopus Wilfrid fundauit ibi monasterium: ac regulari vita instituit maximam ex his quos secum adduxerat fratribus: quod usque hodie successores eius terre noscunt. Nam ipse illis in partibus annos quinque. id est usque ad mortem Efridi regis merito omnibus honorabilis officium episcopatus et verbo exercebat et ope. Et quoniam illis rex cum prefata loci possessione omnes qui ibidem erant facultates cum agris et hominibus donauit omnes fide christi institutos vnde baptismatis abluit. Inter quos seruos et ancillas ducentos quinquaginta quos omnes ut baptizandos a fuitute dominica saluauit: etiam libertatem donando humane iugo seruitutis absoluit.

Ut intercessionem Oswaldi regis pestifera mortalitas sit sublata.

Capitulum. XIII

In quo tunc monasterio nonnulla celestis gratie dona spiritualiter ostensa fuisse prohibent. Utpote vbi nuper expulsa diaboli tyrannide christus iam regnare ceperat. Ex quo vnum quem mihi reuerendissimus antistes. Acta sepius referre: et a fidelissimis eiusdem monasterii fratribus sibi relatū asserere solebat memorie mandare commodum dixim. Eodem ferme tpe quod ipsa puincia nomine christi suscepit: multas britannie puincias mortalitas seu corrumpibat. Que cum prefatum monasterium cui tunc regedo religiosissimus christi sacerdos vocabulo Eap-

pan profuit multitudine dispensationis attingeret. Multique sibi de his qui cum antistite illo venerant. siue de illis qui de eadem puincia saxonum nuper ad fidem fuerant vocati passim de hac vita raperentur: visus est fratribus triduanum ieiunium agere: et diuinam suppliciter obsecrare clementiam: ut misericordiam sibi dignaretur impedere: et siue periclitantes hoc morbo a presenti morte liberaret: seu raptos e mundo a perpetua animedamnatione seruaret. Erat tunc temporis in eodem monasterio puerulus quidam de natione saxonum nuper vocatus ad fidem quod eadem tactus infirmitate non paucotempore recubatus in lectulo iacebat. Cum ergo secunda memorata ieiunium ac supplicationum dies ageretur: forte ipsum puerum hora ferme secunda diei in loco in quo eger iacebat solum inueniri: cui diuina dispensatione subito beatissimi apostolorum principes dignati sunt apparere. Erat enim puer multum simplex ac mansueti animi sinceramque deuotione sacramenta fidei quam susceperat seruans. Salutantes ergo illum verbis piissimis apostoli dicebant. Noli timere fili mortem pro qua sollicitus es. Nos autem te hodie ad celestia regna sumus perducturi. Sed primum expectare habes donec misse celebrentur: ac viatico domici corporis ac sanguis accepto sic infirmitate simul et morte absolutus ad eterna in celis gaudia subleueris. Clama ergo ad te presbyterum Eappan: et dicito illi quia dominus exaudiuit preces vestras et deuotionem: ac ieiunia propter aspexit: neque aliquis de hoc monasterio siue adiacentibus ei possessionibus hac clade ultra moriturus est. Sed omnes qui alicubi de vestris hac egritudine laborant resurrecturi a languore pristina sunt sospitate recuperandi: preter te solum qui hodie dierna es die liberandus a morte et ad visionem domini christi cui fideliter seruisti perducendus in celum. quod diuina vobis misericordia per intercessionem religiosi ac deo dilecti regis Oswaldi: qui quondam genti Anglorum danhimbros et regni temporalis auctoritatem et christiane pietatis que ad regnum penne ducit deuotionem sublimiter profuit conferre dignata est. Hac etiam die idem rex ab infidelibus in bello corporaliter extinctus: mox ad sempiterna animarum gaudia assumptus in celum

et electorum est sociatus agminibus. Querat in suis codicibus in quibus defunctorum est adnotata dispositio: et inueniet illud hac (ut diximus) die raptum esse de seculo. Celebrat et missas per cuncta monasteria oratoria huius sine per gratiam ruitatione exauditas suas deprecaciones: siue etiam in memoriam prefati regis Oswaldi quondam ipsorum genti pererat. Ideoque per eis quasi per sue gentis aduenis supplex orabat ad dominum. Et cunctis convenientibus ad ecclesiam fratrum communicat omnes sacrificios celestibus et ita soluto ieiunio corpus quoque suis reficiant alimentis. Que cum omnia vocato a se presbytero puer verba narrasset. Interrogauit eum sollicitus quales essent habitus vel speciem viri qui sibi apparuissent. Respondit. preclari omnino habitus: et vultu erant letissimi ac pulcherrimi quales nunquam ante videram. Nequaquam hominum tanti decoris ac venustatis esse posse credebam. Unus qui dem attonsus erat ut clericus: alius barbaram habebat phrygam. Dicebantque quod unus eorum Petrus: alius vocaretur Paulus: et ipsi essent ministri domini et saluatoris nostri Jesu christi ad tuitionem nostrum monasterii missi ab ipso de celis. Credidit ergo presbiter pueri presbyter: ac statim egressus requisit in annali suo et inuenit eadem ipsa die Oswaldum regem fuisse pemptum. Vocatisque fratribus parari prandium: missas fieri: atque omnes communicare more solito precepit: simul et infirmantem puero de eodem sacrificio domini ce oblationis particulam deferri mandauit. Quibus ita gestis non multo post eadem ipsa die puer defunctus est. Suaque morte probauit vera fuisse verba que ab apostolis christi audierat. Sed et hoc eis presbiter testimonium perhibuit quod nemo preter ipsum tempore illo ex eodem est monasterio raptus de mundo. Ex qua nimirum visione multi qui hec audire potuerunt: et exhortanda in aduersis diuinam clementiam ad salutaria ieiuniorum remedia subeunda sunt mirabiliter accensi. Et ex eo tempore non solum in eodem monasterio: sed et in plerisque locis alijs cepit annuatim eiusdem regis ac militis christi natalicium dies missarum celebratione venerari.

Ut Leduallarex interfecto rege Beuissorum Ediluach puincia illam seua cede ac de populatone attrinuerit. Capitulum XV.

132

Atterea supueniens cum exercitu Ledualla iuuenis strenuissimus dregio genere Beuissorum cum exularet a patria sua interfecit regem Ediluach: ac puincia illam seua cede ac de populatone attrinuit. Sed mox expulsus est a ducibus regis Berechtuno et Antbuno: quod deiceps regnum prouincie tenuerunt. Quorum prior postea ab eodem Ledualla cum esset rex Beuissorum occisus est: et puincia grauiore seruitio subacta. Sed is qui post Ledualla regnabat filii puincia illam afflictione primo annorum tempore manciparit. Quare factum est ut toto illo tempore episcopum prius habere nequiret. Sed reuocato domum Ulfrido primo suo antistite ipsi episcopo Beuissorum id est occidentaliu saxonu quod essent inuenti in ciuitate subiacerent.

Ut Uecta insula christianos incolas susceperit. Cuius duo pueri statim post acceptum baptismum sunt interempti.

Capitulum XVI.

Est que et Ledualla regno potius Beuissorum cepit insulam Uectam: que eatenus erat tota idolatria dedita ac stragita cede omnes indigenas exterminare: ac sue prouincie homines per his sustinere contendit: voto se obligans quous non dum regeneratis: ut fertur in christo: quia si cepissent insulam quartam partem eius simul et parte domo daret. Que ita soluit ut hac Ulfrido episcopo qui tunc forte de gente sua supueniens aderat utendam pro domino offerret. Est autem mensura eiusdem insule iuxta estimationem angolorum mille ducentarum familiarum. Unde data est episcopo possessio terre trecentarum familiarum. Et ipse partem quam accepit commendauit cuidam de clericis suis cui nomen Beornium et erat filius sororis eius: datus illi presbyter nomine Diddila: quod omnibus qui saluare vellent verbum ac lauacrum vite ministraret. Ubi silentio pretereundum non esse reor quod in primis temporibus eorum qui de eadem insula credendo saluati sunt: duo regum pueri fratres videlicet Bruualdi regis insule speciali sunt deignati coronati. Siquidem imminetibus insule hostibus fuga lapsi sunt de insula: et in primam victorum puincia translati. Ubi cum delati in locum qui vocatur ad lapidem occu

Ecclesiastice historie gentis Anglorum

landos se a facie regis victoris credidissent proditi sunt: atque occidi iussi. Quod cum audisset abbas quidam et presbyter vocabulo Linibrecht habens non longe abinde monasterium in loco qui vocatur Reuchford: id est vadum arundinis venit ad regem qui tunc ipsidem in partibus occultus curabat a vulneribus que ei inflata fuerant preliando in insulam vectam. Postulauitque ab eo ut si necesse esset pueros interfici prius eos liceret fidei christiane sacramentis imbui. Concessit rex et ipse instructos eos verbo veritatis ac fonte salutari ablutos de ingressu regni eterni certos reddidit. Hoc quilibet in statu carnifice mortem leti subire teporalium: per quam se ad vitam anime perpetuam non dubitabant esse transituros. Hoc ergo ordine postquam omnes britanniarum provincie fidem christi susceperant: suscepit et insula vecta: in qua tamen ob erumnam externe subiectionis nemo gradum ministerii ac se dis episcopalis ante Danibele qui nunc occidentalium Saxonum et Heuissorum est episcopus accepit. Sita est autem hec insula contra medium austrarium saxonum genuissorum interposito pelago latitudinis trium milium qui vocatur soluente. In quo videlicet pelago bimestris oceanus qui circum britanniam ex infinito oceano septentrionali erumpunt sibi inuicem quotidie conpugnantes occurrit vltro hostium fluminis bohemia qui per terras vitorum qui ad regionem Heuissorum pertinet prefatum pelagus intrant: finitoque conflictu in oceanum refusi vnde venerant redeunt.

De synodo facta in campo Hedtsfeld presidente archiepo Theodoro.

Capitulum XVII

In temporibus audientibus Theodoro fidem ecclesie Constantinopoli perturbata: et ecclesias anglorum quibus preerat ab hominum labe immunes perdurare desiderans. Collecto venerabilium sacerdotum doctorumque plurimorum ceterum: cuius essent fidei singuli sedulus inquirebat omniumque vnanime in fide catholica repperit consensum. Et hanc synodalibus litteris ad instructionem memoriamque sequentium commendare curauit. Quarum videlicet litterarum illud exordium est

In nomine domini nostri Iesu christi salvatoris imperantibus dominis piissimis nostris Ecgrido rege Dumbrenensium anno .x. regni eius sub die .xv. kal. octob. indic. octava. et Egilredo regi mercinensium anno .vi. regni eius et Alidulfo rege estraglorum anno .xvii. regni eius et Lodtbario rege cantuariorum: regni eius anno .iiii. presidente ipso Theodoro gratia dei archiepo britannie insule et civitatis Doruernis: vna cum me sedentibus ceteris episcopis britannie insule viris venerabilibus propositis sacrosanctis euangelis in loco qui saxoico vocabulo Hedtsfeld nominatur pariter tractantes fidem rectam et orthodoxam exposuimus. Sicut dominus noster Iesus incarnatus tradidit discipulis suis: qui principaliter viderunt et audierunt sermones eius: atque sanctorum patrum tradidit symbolum: et generaliter omnes sancti et vniuersales synodi et omnis probabilius catholice ecclesie doctorum chorus. Nos itaque sequi nos pie atque orthodoxe iuxta diuinitus inspirata doctrinam eorum professi credimus consonanter et confitemur secundum sanctos patres proprie et veraciter patrem et filium et spiritum sanctum trinitatem et in vnitatem consubstantialem et vnitatem in trinitate: hoc est vnus deus in tribus subsistentibus vel personis consubstantialibus equalis glorie et honoris. Et post multa huiusmodi que ad recte fidei confessionem pertinebant: hoc quoque sancta synodus suis litteris addidit. Suscepimus sanctas et vniuersales quique synodos beatorum et deo acceptabilium patrum: id est qui in niceana congregati fuerunt. ecc. xviii. contra Arium impiissimum et eiusdem dogmata. Et in Constantinopoli. cl. contra vesania Damocdonij et ebudori et eorum dogmata. Et in Ephesorum primo ducentorum contra nequissimum nestorium et eiusdem dogmata. Et in calcedone ducentorum et triginta contra Euthimum et nestorium et eorum dogmata. Et iterum in Constantinopoli quinto congregati sunt concilio in tempore Iustiniani minoris contra Theodoros et theodorici et eorum dogmata. Contra Cirillum et paulo post. Et synodus que facta est in urbe roma in tempore Martini pape beatissimi. indic. viii. imperante Constantino piissimo anno nono. Suscepimus et glorificamus dominum nostrum Iesu christum sic uti glorificauerunt nihil addentes vel

subtrahentes et anathematizamus corde et ore quos anathematizauerunt: et quos susceperunt suscipimus: glorificantes deum patrem sine initio: et filium eius unigenitum ex patre generatum ante secula: et spiritum sanctum procedentem ex patre et filio inenarrabiliter: sicut predicauerunt hi quos memorauimus supra sancti apostoli et prophetarum et doctores. Et nos omnes subscribimus quod cum Theodoro archiepiscopo fidem catholicam exposuimus.

De Joanne cantore sedis apostolicæ quod propter docendum venerat britaniam
Capitulum XVIII.

Atererat huic synodo pariterque catholicæ fidei decreta firmabat vir venerabilis Joannes archiepiscopus ecclesie sancti apostoli Petri: et abbas monasterii beati Martini: quod nuper venerat a rhoma per iussione[m] pape Agathonis: duce reuerendissimo abbate cognomine Benedicto: cuius supra meminimus. Cum autem idem Benedictus destruxisset monasterium Britannie in honore beatissimi apostolorum principis iuxta ostium fluminis Duri: venit rhomam cum coopatore ac socio eiusdem operis Colfrido: qui post ipsum eiusdem monasterii abbas fuit (quod et ante sepius facere consueuerat) atque honorifice a beate memorie papa Agathone susceptus est. petijtque et accepit ab eo monimentum libertatis monasterii quod fecerat epistola privilegij ex auctoritate apostolica firmatum: iuxta quod Egfridus regem voluisse ac licentiam dedisse nouerat. Quo procedente et possessione terre largiente ipsum monasterium fecerat: accepit et prefatum Joannem abbatem britanniæ perducendum quatinus in monasterio suo cursum canendi annu sicut ad sanctum Petrum rhome agebat edoceret. Egijtque abbas Joannes ut iussione[m] acceperat pontificis: et ordine videlicet et ritum canendi ac legendi viua voce prefati monasterii cantores edocendo: at ea que totius anni circulo in celebratiõne dierum festorum poscebat etiam litteris mandando. quod habitus in eodem monasterio seruata: et a multis iam sunt circumquaque transcripta. Non solum autem idem Joannes ipsius monasterii fratres docebat: verum de omnibus pene eiusdem prouincie monasterijs ad audiendum eum quod cantando erant periti perfluebant. Sed et

ipsum per loca in quibus doceret multi inuitate curabant. Ipse autem excepto cantandi vel legendi munere: et aliud in mandatis ab apostolico papa acceperat: ut cuius esset fidei anglorum ecclesia diligenter edisceret: rhomam quod rediens referret. Nam et synodum beati pape Martini cum episcoporum consensu non multo anterhome celebrata: contra eos maxime qui vna in christo operatione et voluntate predicabant secum veniens attulit: atque in prefato religiosisissimi abbatis Benedicti monasterio scribendam commendauit. Tales namque eo tempore constantinopolitane ecclesie multum turbauerat. Sed domino donante predicti iam et vinciti sunt. Unum volens Agatho papa sicut in alijs prouincijs ita etiam in britania. qualis esset statum ecclesie discere. Hoc negocium reuerendissimo abbati. Joanni britaniam destinato iniunxit quod bene collecta per hunc in britania synodo quam diximus inuenta est in omnibus fides inuiolata catholica: datumque illi exemplar eius rhomam perferendum. Verum ille patriam reuertens non multo postque oceanum transijt arreptus infirmitate: ac defunctus est. Corpusque eius ab amicis propter amorem sancti Martini cuius monasterio perat Turonis delatum atque honorifice sepultum est. Nam et benigne ecclesie illius hospitio cum britanniã iret exceptus est: rogatusque multum a fratribus ut rhomam reuertens illo itinere reuertetur: atque ad eam diuerneret ecclesiam. Denique ibidem adiutores itineris et iniuncti operis accepit: qui et in itinere defunctus est: nihilominus exemplum catholice fidei anglorum rhomam perlatum est. atque ab apostolico papa omnibus quod audire vel legere gratatissime susceptum.

Ut Edildrida regina perpetua permanserit. Cuius nec corpus in monumento corrumpi poterit.

Capitulum XIX.

Accepit autem rex Egfrid coniugem nomine Edildridam: filiam Anne regis orientaliū anglorum: cuius sepius mentionem fecimus viri bene religiosi ac per omnia mente et opere egregij. Quam et alter ante illum vir habuerat uxorem: principem videlicet australium giruorum vocabulo Tondbrecht. Sed illo post modicum temporis ex quo eam accepit defuncto: data est regi prefato. Cuius consortio cum vteretur duodecim annis perpetuo tamen mansit vir

V
catholice
tenuerat

Ecclesiastice historie gentis Anglorū

ginitatē integritate gloriosa: sic mihimet
sciscitanti. Cū hoc an ita est: quibusdā ve
nisset ī dubiū beate memorie **Uilfrid** ep̄s
referebat dicens se testē virginitatē ei⁹ esse
certissimū adeo vt **Ecgfridus** pmiserit se
ei terras ac pecunias multas esse donatur
si regine possit psuadere ei⁹ vti connubio
q̄ sciebat illā nullū viroz plus illo dilige
re. Nec diffidendū est nostra etiā etate fie
ri potuisse qd̄ euo precedēte aliquoties fa
ctū fideles historie narrant: donante vno
eodēq̄ domino: qui se nobiscū vsq̄ ī finez
seculi manere pollicet. Nā etiā signū di
uini miraculi quo eiusdez femine sepulta
caro corrumpi nō potuit indicio est: quia
virili p̄tactu incorrupta durauerat. Que
multū diu regē postulans: vt seculi curas
relinquere: atq̄ ī monasterio tantuz vero
regi christo seruire permitteret: vbi vit ali
quādo impetrauit. Intrauit monasteriū
Ebbe abbatisse q̄ erat amita **Ecgfridi** reḡ
posito in locū quē **Eolud** urbē nomināt:
accepto velamine sanctimonialis habit⁹
a p̄fato antistite **Uilfrido**. Post annuz 30
ip̄a facta est abbatissa in regione q̄ vocat̄
Elge. vbi p̄structo monasterio virginū dō
deuotaz p̄plurimū mater virgoz et exemplis
vite celestis esse cepit et monitis. De qua
ferē: quia ex quo monasteriū petijt nunq̄
lineis: sed solū laneis vestimētis vti volu
erit. raroq̄ ī calidis balneis p̄ter iminen
tibz solēnijs maioribz. vbi gratia: pasche:
pentecostes: epiphanie: lauari voluerit: et
tā nouissima oim lor̄ pri⁹ suo suarūq̄ mi
nistrarū obsequio ceter⁹ q̄ ibi essent famu
labz ch̄ri. Raro p̄ter maiora solēnia vel ar
tiorē necessitatē plusq̄ semel p̄ diē mādu
cauerit semp: si nō infirmitas maior p̄bi
buisset. Ex tpe matutine synaxios vsq̄ ad
ortū diei ī ecclia p̄cibz intenta persistit.
Sūt etiā q̄ dicūt q̄ p̄pheticē sp̄m et pestilē
tiam q̄ ip̄a eēt moritura p̄dixerit: et numez
quoq̄ eoz qui de suo monasterio h̄ esset d̄
mundo rapiēdi palaz cunctis p̄sentibz in
timauerit. Rapta est aut̄ ad dñm ī medio
suoz post annos q̄tuor: ex quo abbatisse
graduz susceperat. Et ea q̄ vt ip̄a iusserat
nō alibi q̄ ī medio eoz iuxta ordinem q̄
transierat ligneo ī locello sepulta. Cui suc
cessit ī ministeriū abbatisse soroz ei⁹ **Ser
burb** quam habuerat ī cōiugem. **Earcō**

brecht rex cantuariorū. et cū decem annis
esset sepulta placuit eidez abbatisse leuari
ossa ei⁹ et in locello nouo positam in eccie
siam trāfferri. Iussitq̄ quosdā efratribz
querere lapidem de quo locellū in hoc fa
cere possent: qui assensu nauī ip̄a ei regio
eligiēdi q̄ est aquis et paludibz circūdata
neque lapides maiores habet: venerūt ad
ciuitatulam quōdāz desolatam non p̄cul
inde sitam que lingua angloz **Brandace**
stir vocat̄. et mox iuenerūt iuxta muros ci
uitatis locellū de marmore albo pulcerri
me factū: operculo quoq̄ similis lapidis
aptissime tectū. Unde intelligentes a do
mino suū iter esse p̄speratū gratias agen
tes retulerūt ad mōasteriū. Cūq̄ corp⁹ sa
cre virginis ac sponse christi ap̄erto sepul
cro esset prolatum in lucē ita incorruptū
inuentū est ac si eodē die esset defuncta si
ue humo cōdita: sicut et p̄fatus antistes
Uilfrid et mlti alij qui nouere testant̄. S̄
certiori noticia medic⁹ **Linitfrid** que p̄
sens illa elenata de tumulo affuit qui et re
ferre erat solitus q̄ illa infirmata habue
rit tumorem maximuz sub maxilla. Iusse
runt me inquit incidere tumore illū vt efa
lueret noxi⁹ humor qui inerat. Qd̄ duz fa
cerē videbat̄ illa per biduum aliquanto le
ui⁹ habere: ita vt multi putarent q̄ sana
ri posset a languore. Tertia autem die pri
oribus aggrauata doloribz et rapta confe
stim de mundo dolorem omnē ac mortem
p̄petua salute ac vita mutauit. Cūq̄ post
annos eleuāda essent ossa de sepulchro: et
extento desup papilionē omnis congrega
tio hic fratrum inde sorozum psalles cir
cūstaret. Ipsa autem abbatissa intus cum
paucis ossa eleuatura et delatura itraffet
repente audiuius abbatissam intus cla
ra voce proclamare. sit gloria nomini do
mini. Nec multo post clamauerunt me in
tus reserato ostio papilionis vndiq̄ ele
uatum de tumulo et posituz in lectulo cor
pus sacre deo virginis quasi dormientis
simile. Sed et disco operto vultus indu
mento monstrauerunt mihi et iam vuln⁹
incisure quod feceram curatum ita vt mi
rum in modum pro ap̄erto et hiantē vul
nere cuz quo sepulta erat tenuissima tunc
cicatric⁹ vestigia appareret. Sed et linte
amina omnia quibus inuolutum erat cor

M. dicitur S. Virgo qui supra
 pus integra apparuerunt. et ita noua ut ipso die viderent castis eius membris esse circum data. Ferunt autem que cum prefato tumore ac dolore maxillae suae colli premeretur multum delectata sit hoc genere infirmitatis ac solita dicere. Scio certissime quia merito in collo pondus languoris porto: in quo iuenculam memini me supuacua monilium pondera portare: et credo quod id me supna pietas dolore colli voluit grauari ut sic absoluar reatu supernacue leuitatis: dum mihi nunc pro auro et margaritis decollo rubor tumor ardorque promineat. Contigit his tactu indumentorum eorundem et demonia ab obsessis fugata corporibus. et infirmitates alie aliquoties esse curatas. Sed et loculum in quo primo sepulta est nonnullis oculos dolentibus saluti fuisse perhibent. Qui cum suum caput eidem loculo apponentes orassent. mox doloris siue caliginis incomodum ab oculis amouerent. Lauerunt igitur virgines corpus: et nouis indutum vestibus intulerunt in ecclesiam: atque in ea quod allatum erat sarcophago posuerunt: vbi usque hodie in magna veneratioe habetur. Virum hoc immodum

ita aptum corpori virginis sarcophagum inuentum est: ac si ei specialiter preparatum fuisset. et locus quoque capitis seorsum fabricatus ad mensuram capitis illius aptissime figuratus apparuit. Est autem Elge in provincia orientaliu Anglorum regio familiarum circum secentorum insulitum dinem insule vel paludibus (ut diximus) circumdata vel aquis. unde et a copia anguillarum que in istis paludibus capiuntur nomen accepit: vbi monasterium habere desiderauit memorata christi famula: quoniam de provincia eorundem orientalium Anglorum ipsa: ut prefati sumus: carnis originem duxerat.

Hymnus de illa
 Caplm. XX.

Uideet opportunum huic historie etiam hymnum virginis inserere: quem ante annos plurimos in laudem ac preconium eiusdem regine ac sponse christi (Et ideo veraciter regine quo sponse christi) eleiaco metro compositum et imitari more sacre scripture: cuius historie carmina plurima indita: et huiusmodi ac versibus constat esse composita.

Ima deus trinitas que secula cuncta gubernas:
 Annue nunc ceptis alma deus trinitas
 Bella maro resonet: nos pacis dona canamus
 Munera nos christi bella maro resonet
 Carmina casta mihi fede non raptus Helene:
 Illuxus erit lubricus carmina casta mihi.
 Dona superna loquar: misere non prelia troie:
 Terra quibus gaudet dona superna loquar.
 En deus altus adiit venerande virginis aluum.
 Liberet ut homines en deus altus adiit.
 Femina virgo parit mundi deuota parente:
 Porta Maria dei femina virgo parit.
 Gaudet amica cohors de virgine matre tonantes
 Virginitate micans gaudet amica cohors.
 Huius honor genuit casto de germine plures:
 Virgineos flores huius honor genuit.
 Ignibus vista feris virgo non cessat agathe:
 Eulalia perfert ignibus vista feris.
 Casta feras superat mentes per culmina tecla:
 Eufemia sacras casta feras superat.
 Leta ridet gladios ferro robustior agnes:
 Lecilia infestos leta ridet gladios.
 Dulcos in orbe viget per sobria corda triumphos:
 Sobrietatis amor multus in orbe viget.

Ecclesiastice historie gentis Anglorū

Nostra quoq̄ egregia iam tempora virgo beavit
 Edildrida nitet nostra quoqua egregia.
 Quia patre eximio regali ⁊ stemata clara:
 Nobilior domino est orta patre eximio
 Percipit inde decus regina ⁊ sceptra sub astris:
 Plus supra astra manēs percipit inde decus.
 Quid petis alma virū sponso iam dedita summo:
 Sponsus adest christus quid petis alma virū.
 Regis vt etherei matrē iam credo sequaris
 Tu quoq̄ sis mater regis vt etherei.
 Sponso dicata deo bis sex regnauerat annis:
 Inq̄ monasterio est sponsa dicata deo.
 Toto sacrata polo cellis vbi floruit actis:
 Reddit atq̄ animā tota sacrata polo.
 Virginis alma caro est tumultata bis octo nouembriis:
 Nec putet in tumulto virginis alma caro
 Christe tui est operis q̄ vestis ⁊ ip̄a sepulchro.
 Inviolata nitet tui est operis.
 Hydros ⁊ ater abit sacre p̄ vestis honore:
 Horbi diffugiunt hydros ⁊ ater abit.
 Zelus in hoste furit q̄ndam qui vicerat euā:
 Virgo triūphat ouans zelus in hoste furit.
 Aspice nupta deo que sit tibi gloria terris:
 Que maneat celis aspice nupta deo.
 Munera leta capis festiuis fulgida tedis:
 Ecce venit sponsus munera leta capis.
 Et noua dulcisono modularis carmina plectro:
 Spōso hymno exultas ⁊ noua dulci sono.
 Nullus ab alti throni comitatu segregat agni:
 Quā effectū tulerat nullus ab alti throni

Ut Theodorū ep̄us inter Ecgfridū ⁊
 Edilredum reges pacem fecerit.
 Caplm. XXI.

Anno Ecgfridi nono p̄serto gras
 uip̄lio int̄ ip̄m ⁊ Edilredū reges
 merciorū iuxta flumiū Treāta occi
 cisus est Elbami frater regis Ecg
 fridi iuuenis circit̄. xiiij. annoꝝ vtriq̄ p̄
 uincie multū amabilis. Nā sororem eius
 q̄ dicebat Ostbridi rex Edilred hēbat vt
 orē. Lūq̄ materies belli acriorū et inimici
 cie lōgiorū int̄ reges p̄losq̄ feroces vide
 res exorta Theodor⁹ deo dilect⁹ antistes
 diuio fret⁹ auxilio salutifera exhortatiōe
 ceptū tāti piculi fundit⁹ extiguit icēdiū:
 adeo vt pacat⁹ alterutrum regib⁹ ac p̄lis
 nulli⁹ aīa hoīs p̄iterfecto regis fratre: s; de
 bita solūmodo multa pecunia regi vltori
 daret. Qui⁹ federa pacis multo ex inde tpe
 int̄ eosdem reges: eorūq̄ regna durarūt.

Ut vincula cuiusdam captini cum peo
 misse cantarent soluta sint. *18 vincta*
 Caplm. XXII. *p̄ iacob. solu.*

Ep̄fato aut̄ plio q̄ occisus est rex
 Elbuini memorabile q̄ddā factū
 eē p̄stat: qd̄ nequaq̄ silentio p̄ter
 eundū arbitror: sed multoz salutē
 si ferat fore p̄ficuū. Occisus ē ibi int̄ alios
 s; militia ei⁹ iuuenis vocabulo huma: q̄ cū
 die illo ⁊ nocte seq̄nte int̄ cadauera occiso
 rū silis mortuo iaceret: tandē recepto sp̄ū
 reuixit: ac residēs sua vulnera p̄ut potuit
 ip̄e alligauit. Deīde modicū q̄scēs leua
 uit se ⁊ cepit abire sic: vbi amicos q̄ sui cu
 rā agerēt posset iuenire. Qd̄ dū faceret in
 uer⁹ ē ⁊ capt⁹ a viri⁹ hostiliter exercit⁹: ⁊ ad do
 minū ip̄oz comitē vic⁹ Edilredi regis ad
 duct⁹. A q̄ iterrogat⁹ q̄s eēt timuit se mili
 tē fuisse p̄fiteri: rusticū se poti⁹ ⁊ pauperē:
 atq̄ vxoreo vinculo colligatū fuisse rēdit:

et propter victus militibus ad ferendum in expeditio-
 ne se cum suis sibi venisse testatur. At ille suscipiens eum: curam vulneribus egit. et ubi
 sanari cepit nocte eum ne auferret vinciri
 precepit: nec tamen vinciri potuit. Nam mox ut
 abire quod vincierat eadem sunt eius vincula so-
 luta. Habebat ei germanum fratrem: cui nomen
 erat Tuma presbyter et abbatem monasterii in
 civitate que hactenus ab eius nomine Tumiacensis
 cognominatur. Qui cum eum in pugna percipit au-
 dierit venit querere: si forte corpus eius invenire
 posset. Invenitque alium illi per omnia simillimum
 putavit ipsum esse. quem ad monasterium suum defe-
 rens honorifice sepeliit. Et per absolutio-
 nem eius septem missas facere curavit. Quas
 celebratio facta est quod dixi: ut nullus eum pos-
 set vincere quam continuo solueret. Interea co-
 mes que eum tenebat mirari et interrogare ce-
 pit: quare ligari non posset: an forte liras solu-
 torias de quibus fabule ferunt apud se haberet per
 quas ligari non posset. At ille respondit nihil tali-
 um artium nosse. Sed habeo fratrem inquit pres-
 byterum in mea provincia: et scio quod ille me inter-
 fectum putas. per me missas crebras facit: et si
 nunc in alia vita essem ibi anima mea per interces-
 siones eius solueret a penis. Quibus aliquando
 tempore apud comitem teneret animadvertunt que eum
 diligenter considerabant ex vultu et habitu et
 sermonibus eius quod non erat de pauperibus vulgo ut
 dixerat: sed de nobilibus. Tunc secrete advo-
 cas eum comes interrogavit intentus vnum esset:
 permittens nihil ei mali facturum. pro eo si simpli-
 citate sibi que esset perderet. Quod dum ille faceret
 ministrum se regis fuisse manifestas: respondit. et
 ego per singula tua responsa cognoveram quod ru-
 sticus non eras. Et nunc dignus es morte. quia
 omnes fratres et cognati mei in illa sunt pugna in-
 terempti: nec tamen occidam ne fide quam
 promisi pariter. Ut ergo qualiter vendit eum
 Londoniam fresoni cuidam: sed nec ab illo:
 nec cum illo duceret vllatenus potuit alliga-
 ri. Verum cum alia atque alia vinculoz genera-
 hostes imponeret: cumque vidisset que emerat
 eum vinculis non potuisse cohiberi dona-
 vit ei facultatem se redimendi: si posset. A
 tertia autem hora quando missa fieri solebat se-
 pissime vincula soluebantur. At illo dato in-
 reuerendo ut rediret vltima pecunia illi. per se mit-
 teret venit Cantua ad regem Lodheri qui
 erat filius sororis Edildride regine: de qua
 supra dictum est: qui et ipse quondam eiusdem

regie minister fuerat: petijtque et accepit ab
 eo precium sue redemptionis: ac suo domino pro se
 ut promiserat misit. Qui post hec patriam re-
 uersus atque ad suum fratrem perveniens replica-
 vit ex ordine cuncta que sibi adversa: que in ad-
 versis solacia pervenissent. Cognovitque re-
 ferente eo illis maxime reprobis sua fuisse vincu-
 la soluta quibus per se missas fuerant celebrata
 solentia. Sed et alia que picitanti ei comoda
 contigerant et prospera. per intercessionem frater-
 nam et oblationem hostie. salutaris celitus sibi fu-
 isse donata intellexit. Multique hec a prefato
 viro audientes accensi sunt in fide ac deuotio-
 ne pietatis adorandi: vel elemosinas faci-
 endas vel offerendas domini victimas sacre
 oblationis percipiende suorum que de seculo mi-
 grauerant. Intellexerunt enim quod sacrificium
 salutare ad redemptionem valeret et anime et cor-
 poris sempiternam. Hanc mihi historia etiam
 hi qui ab ipso viro in quo facta est audire
 narraverunt: vnum eam qui aliquando comperi indu-
 bitanter historie nostre ecclesiastice inseren-
 dam credidi.

De vita et obitu Hilde abbatisse.

Capitulum. XXIII.

Anno post hunc sequente: scilicet anno do-
 minice incarnationis. dccc. lxx. religi-
 osissima christi famula Hilda ab-
 batissa monasterii quod dicitur Stre-
 neshaich: ut supra retulimus. post multa que
 fecit in terris opera celestia ad percipien-
 da premia vite celestis de terris ablata transi-
 vit die. xv. kalendas decembris cum esset an-
 norum. lxxj. quibus equa partitione diuisis. xxx.
 iij. annos in seculari habitu nobilissime: con-
 uersata compleuit. Nam et nobilis natu erat
 hoc est filia nepotis Eduini regis vocabu-
 lo Heririci: cum que etiam rege ad predicationem
 beate memorie Paulini primi Fordanhim
 borum episcopi fide et sacramenta christi sus-
 cepit: atque hanc usque dum ad eius visionem pue-
 nire meruit intemerata seruauit. Que cum
 relicto habitu seculari illi soli suire decre-
 uisset: secessit ad provinciam orientalem anglo-
 rum. Erat namque propinqua regis illius: desu-
 derans exinde si quo modo posset derelin-
 cta patria: et omnibus quecumque habuerat gal-
 liam pervenire: atque in monasterio Late-
 pegrinam per domino vitam ducere: quo facili-
 us perpetuam in celis patriam posset mereri.

Ecclesiastice historie gentis Anglorū

Nā z in eodē monasterio soror ipsius Hegerfuid mater Aldulfi regis orientaliū Anglorū regularibz subdita disciplinis: ipō tpe coronā expectabat eternā. Cui⁹ emulata in exemplū z ipa pposito peregrinādi annū totū in prefata puincia retenta ē. deinde ab Aidano episcopo patriā reuocata accepit locū vnius familie ad septentrionalē plagāz muri fluminis: vbi eq̄ anno vno monachicā cuz p paucis socijs vitam agebat. Post hec facta ē abbatissa in monasterio qd vocat Herutheu: qd vicz mōasteriū factū erat n̄ mlto añ a religiosa christi famula Heiuque prima fem in arū ferē in prouincia Flordanhimbroz ppositū vestem q̄ sanctimonialis habitus consēcrāte Aidano episcopo suscepisse. Sz illa post n̄ multū tēpus facti monasterij secessit ad ciuitatem calcariam que a gente anglorū Kaelcacestir appellat: ibiqz mansionē sibi instituit. Prelata autē regimini monasterij illi⁹ famula christi Hilda: mox hec regularem vitam per omnia put a doctis viris discere poterat: ordinare curabat. Nam z epus Aidan et quiqz nouerāt eam religiosi pro insita ei sapiētia z amore diuini famulatus sedulo eā visitare: obnixē amare: diligēt: erudire solebant. Cū ergo aliquot annos huic monasterio regularis vite institutiōe multuz itenta p̄fesset: cōtigīt eam suscipere etiam cōstruendum siue ordinandum monasterium in loco qd vocat Streneshalch. quod opus sibi iniūctū nō segnit̄ impleuit. Nam eiusdez q̄bus prius monasteriū etiam hoc disciplinis vite regularis instituit. Et quidē multa inibi quoqz iusticie: pietatis z castimonie: ceterarūqz virtutū: sed maxime pacis z charitatis custodiam docuit: ita vt in exempluz p̄mitiue ecclesie nullus ibi diues nullus egens: om̄ibus essent om̄ia cōmunia cū nihil cuiusqz esse videret p̄riū. Tante autē inerat ipa prudentie vt nō solū mediocres quiqz i necessitatibz suis: sed etiaz reges ac p̄ncipes nōnunqz ab ea consiliuz quererēt z inuenirēt. Tantum dilectioni diuinarū scripturarum suos vacare subditos: tantum opibz iusticie se exercere faciebat: vt facillime viderent̄ ibidez qui ecclesiasticū gradū: hoc ē altarj officiū apte sibi et plurimi posse reperiri. deniqz qn̄

q̄ ex eodē mōasterio postea ep̄os vidim⁹: z hos om̄s singularis meriti ac sc̄tatis viros: quoz hec sūt nom̄ia. Bosa. Actla: Ostfor. Joānis et Ulfrid. Depmo supra diximus qd de Buraci fuerat p̄secrat⁹ antistes. De secundo breuiter intimandū qd in ep̄opatū Dorcicestre fuerit ordinatus. De vltimis infra dicendū ē qd eoz prius Dagustaldensis. sc̄os Eburacēsis ecclesie ordinat⁹ episcopus. De medio nūc dicamus qui cuz i vtroqz Hilde abbatisse monasterio lectioni z obseruatiōi scripturarū operā dedisset: tandem p̄fectiora desiderās venit Cantuā ad archiep̄m beate recordatiōis Theodoruz: vbi postea q̄ aliq̄ diu lectiōibz sacris vacauit: z iam rhomas adire curauit. qd eo tempis magne virtutis estimabat. Et inde cū rediens britāniā adijssē diuertit ad puincia Duicciorum. cui⁹ tūc rex Ofric p̄fuit: ibiqz verbuz fidei p̄dicās simul z exempluz viuēdi sese viuētibz atqz audiētibz exhibēs multo tpe māsit. Quo tempore antistes prouincie illius vocabulo Bosel: tanta erat corporis infirmitate depressus vt officiu⁹ ep̄iscopatus per se implere nō posset. Propter quod oī iudicio prefatus vir in ep̄opatū pro eo electus: ac iubente Edilredo rege p̄ Ulfridum beate memorie antistitem qui tūc temporis mediterraneoz Anglorum ep̄iscopatū regebat ordinatus ē: pro eo qd archiep̄scopus Theodoruz iam defunct⁹ erat: z nōdum alius pro eo ordinatus ep̄scopus. In quā vicz prouinciaz paulo ante. hoc est. ante p̄fatum virum dei Boseluz: vir strenuissim⁹ et doctissimus atqz excellent⁹ ingenij vocabulo Tatfrid de eiusdē abbatisse monasterio electus est antistes. Sz priusqz ordinari posset morte imatura preceptus est. Nō solum autē prefata christi ancilla z abbatissa Hild: quam omnes qui nouerant ob in signe pietatis z gratie matrem vocare consueuerant. In suo monasterio vite exemplo presentibz extitit: sz etiam in plurimis longius manentibus ad quos felix industrie ac virtutis eius rumor peruenit occasionem salutis et correctionis ministravit. Oportebat namqz impleri omnium qd mater eius Bregufuid in infantia eius vidit. Que cum viro eius Beriric epularet sub rege bitonum Cerdi

ce qui et veneno perijt: vidit p̄ somniū q̄si
subito sublatum cum quem quesierit cum
omni diligētia: nullūq; eius v̄spiam vesti-
gium apparuerit. Uerū cum solertissime il-
lum quesisset reperire sub veste sua monile
p̄ciosissimū: qd̄ dū attentius cōsideraret
tāti fulgore luminis refulgere videbatur
vt omnes Britānie fines illi⁹ gratia splē-
doris implet. Quod nimiz somniū vera-
citer in filia eius de qua loq̄mur expletus
est. Cuius vita nō sibi solū modo: sed mul-
tis bene viuere volentib; exempla operuz
lucis p̄buit. Verum illa cum mult; annis
huic monasterio p̄sset: placuit pio prou-
fori salutis nostre sanctam eius aīam lon-
ga etiaz infirmitate carnis examinari: vt
iuxta exemplū apostoli virt⁹ eius in infir-
mitate p̄ficeret. Percussa etenim febrib;
acriter cepit ardore fatigari. Et p̄ sex cōti-
nuos annos eadem molestia laborare nō
cessabat: in quo toto tēpore nunq; ip̄a v̄l
conditori suo gratias agere vel cōmissum
sibi gregem et publice et puatiz docere pre-
termittebat. Nam suo p̄claro exēplo mo-
nebat oēs et in salute accepta coporis do-
mino obtēperanter seruiendū: et in aduer-
sis reb; siue infirmitatib; mēbroz fidelit̄
domino eē gratias semp agēdas. Septi-
mo ergo sue infirmitatis anno conuerso
ad intranea dolore ad diē puenit vltimū.
Et circa gallicantū p̄cepto viatico sacro
sancte cōmuniōis: cū accersicis ancillis
christi que erant in eodem monasterio de-
seruanda eas inuicem: imo cum oibus pa-
ce euangelica ammoneret. Inter q̄ba ex-
hortationis leta mortē vidit: imo (vt p̄bis
domini loquar) de morte transiit ad vi-
tam. Qua videlicet nocte domin⁹ om̄ipo-
tēs obitū ipsius in alio lōgius posito mo-
nasterio qd̄ ipsa eodez anno cōstruxerat:
et appellat Bacanos manifesta visio re-
uelare dignatus est. Erat in eodem mona-
sterio quedaz sanctimonialis femina no-
mine Bega: q. xxx. et amplius ānos dedi-
cata domino in virginitate i monachica
conuersatiōe seruiebat. Hec tunc in dor-
mitorio soroz; pausans/ audiuit subito
in aere notū cāpane sonū quo ad oratio-
nes excitari vel conuocari solebant: cum
quis eoz de seculo fuiss; euocatus: aper-
tiss; (vt sibi videbatur) oculis aspexit dos

mus culmine fusam desup lucē oīa reple-
uisse. Cui videlicet lucido cū sollicita inten-
deret: vidit aīam p̄fate dei famule in ipsa
luce comitatib; ac ducētib; angel ad celū
ferri. Cūq; somno excussa videret ceteras
pausantes circa se sorozes: intellexit v̄l in
somnia/ vel in visione mētis ostēsum sibi
esse qd̄ viderat. Statimq; surgens nimio
terrore p̄terita/ cucurrit ad p̄ginē q̄ tunc
monasterio abbatisse vice p̄fuit: cui nomē
erat Frigit: fletuq; ac lachrymis multū p̄-
fusa: ac suspiria longa trabēs/ nunciauit
matrē illaz oīm Hild abbatissam iam mi-
grasse de seclō. Et se aspectante cum luce
immēsa ducib; angelis/ ad eterna lumina
lucis et supnoz; p̄sortia ciuium ascendisse.
Quod cū illa audiss; / suscitauit cunctas
sorozes: et in ecclesia cōuocatis oratiōib;
ac psalmis/ p̄ania matris opam dare mo-
nuit. Quod cū residuo noctis tēpore dili-
genter agerent: venerunt primo diluculo
fratres qui eius obitum nūciauerūt a lo-
co vbi defuncta est. At illi respōdentes di-
xerunt se prius eadem cognouisse: et cum
exponeret p̄ ordinē quō hec/ vel quādo di-
dicissent: inuentum est eadem hora trāsi-
tum eius illi ostensum esse p̄ visionē. quia
illuc referebāt et exisse de mūdo. pulchraq;
rerū cōcordia p̄curatū est diuinit⁹: vt cū
illi exitū eius de hac vita viderent. tūc isti
introitū eius in p̄petuā animarū vitā co-
gnoscerēt. Distāt aut inter se monasteria
hec. xvi. ferme milib; passuū. Ferē autē q̄
eadē nocte in ipso quoq; monasterio vbi
p̄fata dei famula obiit/ cuidam virgini
deo deuote que illam immēso amore dili-
gebat/ obitus illius in visione apparuerit:
que animā eius cū angelis ad celū ire cō-
spexerit: atq; hoc ipsa qua factuz est hora
bis q̄ secum erāt famulab; ch̄i manifeste
narrauerit: easq; ad orādū p̄aia ei⁹ etiam
p̄us q̄ cetera cōgregatio ei⁹ obitū cogno-
uisset excitauerit. Qd̄ ita fuisse factū mox
cōgregatiōi manifeste innotuit. Erat em̄
hec ipsa hora cū alijs nōnullis ch̄i ancil-
lis in extremis monasterij locis seorsum
posita: vbi nup veniētes ad cōuersionē fe-
mine solebāt p̄bari: donec regulariter insti-
tute in societate p̄gregationis suscipent.

¶ In monasterio eius fratri cuidaz car-
nendi gratia diuinitus sit cōcessa.

Ecclesiastice historie gentis Anglorum

Capitulum. XXIII.

F huius monasterio abbatisse fuit frater quidam diuina gratia specialiter insignis: qui carmina religioni et pietati apta facere solebat: ita ut quicquid ex diuinis litteris per interpretes disceret: huius ipse post illius verbis poeticis maxima suauitate et compositioe compositis in sua id est angloꝝ lingua perferret. Cuius carminibus multorum sepe animi ad contemptum seculi et ad appetitum sunt vite celestis accensi. Et quidem et alij post illum in gente Anglorum religiosa poemata facere tenebant sed nullus ei equipari potuit. Namque ipse non ab hominibus neque per hominem institutus canendi artem didicit: sed diuinitus adiutus gratia canendi donum accepit. Unde nihil unquam frivolum superuacuum poematis facere potuit: sed ea tantummodo que ad religionem pertinent religiosa lingua docebat. Si quidem in habitu seculari usque ad tempora perfectioris etatis constitutus nil carminum aliquando didicerat. Unde nonnunquam in conuiuio cum esset leticie causa decretum ut omnes per ordinem cantare deberent: ille ubi appropinquare sibi citissime cernebat surgebat a media cenarum egressus ad suam domum residebat. Quod dum tempore quodam faceret et relicta domo conuiuium egressus esset ad stabula iumentorum que ei custodia nocte illa erat delegata: ibique hora competenti membra dedisset sopori: astitit ei quidam per somnium: cumque salutans ac suo appellans nomine: Cedmon inquit: cantamibi inquit. At ille respondit. Nescio inquit cantare. Nam et ideo de conuiuio egressus huc secessi: quia cantare non poteram. Rursum ille qui cum eo loquebatur. Atque ait: cantare mibi habes. Quid inquit habeo, cantare? At ille. Cantam inquit principium creaturarum. Quo accepto responso: statim ipse cepit cantare. in laudem dei conditoris versus quos nunquam audierat: quorum iste est sensus. Nunc laudare debemus auctorem regni celestis: potentiam creatoris et consilium illius facta patris glorie. Quod ille cum sit eternus deus omnium miraculorum auctor extitit. qui primo filium hominum celum per culmine tecti: de hinc terrarum cunctos humani generis omnipotens creauit. Sic est sensus: non autem ordo ipse verborum que dormiens ille canebat. Neque enim possunt carmina quibus optime com-

posita ex alia in aliam linguam ad verbum sine detrimento sui decoris ac dignitatis transferri. Exurgens autem a somno cuncta que dormiens cantauerat memoriter retinuit: et his mox plura in eundem modum verba deo digni carminibus adiunxit. Veniensque mane ad villicum qui sibi pererat: quid domi percipisset indicauit: atque ad abbatissam perductus iussus est multis doctis viris precibus indicare somnium: et dicere carmen ut vniuersorum iudicio quid vel unde esset quod referebat probaret. Cuiusque est omnibus celestem ei a domino concessam esse gratiam: exponebatque illi quodam sacre historie siue doctrine sermonem precipientes eum si possit hunc in modulationem carminis transferre. At ille suscepto negotio abiit: et mane rediens optimo carmine quod videbat compositum reddidit. unde mox abbatissa amplexa gratiam dei in viro seculari illum habitum relinquere et monachicum suscipere propositum docuit. Susceptumque in monasterium cum omnibus suis fratribus cohorti associavit: iussitque illum serie sacre historie doceri. At ipse cuncta que audiendo discere poterat: rememorando secum quasi mundum animal ruminando in carmen dulcissimum conuertebat. suauisque resonando doctores suos vicissim auditores faciebat sui. Canebat autem de creatione mundi et origine humani generis: et tota Genesis historia. De egressu israel ex Egypto et ingressu in terram repromissionis. De alijs plurimis sacre scripture historijs. De incarnatione: diuina passione: resurrectione: et ascensione in celum: de aduentu spiritus sancti: et apostolorum doctrina. Item de terrore futuri iudicij: et horrore pene gehennalis ac dulcedine regni celestis multa carmina faciebat. Sed et alia plura de beneficijs et iudicij diuinis: in quo cunctos homines ab amore sceleris abstrahere: ad dilectionem dei et solertiam bone actionis excitare curabat. Erat enim vir multum religiosus et regularibus disciplinis humiliter subditus. Aduersum hominem illos qui aliter facere volebant zelo magni feruoris accensus. unde et pulchro vitam suam sine concluso. Nam propinquante hora sui discessus. xiiii. diebus preueniente corporea infirmitate pressus est: adeo tantum ut et loqui toto tempore posset: et ingredi moderate. Erat autem prima casa in qua infirmiores et qui

ppemorturi esse videbant induci solebat. Rogavit ergo ministrū suū vespere incubēte nocte qua de seculo esset transitorius ut in ea sibi locum quiescendi prepararet. Qui miratus cur hoc rogaret qui nequaquam ad huc moriturus esse videbatur: fecit tū quod dixerat. Cūq; ibidem positi vicissim alia qua gaudente animo vna cum eis qui ibidem antea inerant loquerentur ac iocarentur: iam medie noctis tempus esset transcēsum. Interrogavit si eucharistiam intus haberet. Respondebat quid opus est eucharistia: neq; ei mori adhuc habes qui tā hilariter nobiscum velut sospes loqueris. Rursus ille et tū ait. Afferte mihi eucharistia. Qua accepta in manu interrogavit si oēs placidā erga se animā et sine quārela et rancoris haberent. Respondebant oēs: placidissimā se mentē ad illū et ab omni ira remotū habere: eūq; vicissim rogabant placidā erga ipsos mentē habere. Qui cōfessus respondit. Placidā ego mentē filioli erga omnes famulos dei gero. Sicq; se celsi muniens viatico vite alterius ingressus paravit. Et interrogavit q̄ prope esset hora qua fratres ad dicendas dñi laudes nocturnas excitari deberēt. Respondebat Non lōge est. At ille. Bene ergo. Expectemus horam illam. Et signās se signo sancte crucis inclinavit caput ad cervical: modicūq; obdormiēs ita cum silentio vitā finivit. Sicq; factum est ut quomodo simplici ac pura mente tranquillaq; deuotione domino seruiert: ita etiā tranquillaq; morte mundū relinquēs ad eius visionē veniret. Illaq; lingua qua tot salutaria vba in laudē cōditoris cōposuerat: vltima quoq; verba in laudē ipsius signanda sese et spiritus suū in manu eius cōmēdando clauderet. qui etiam p̄sciens sui obitus extitisset ex his que narrauimus videret.

Qualis visio cuidam viro dei apparuerit p̄squam monasteriū Colodane vrbis esset incendio consumptū.

Capitulum. XXV.

In temporibus monasteriū virginū quod Colodiurbē cognominat: cuius et supra meminimus: p̄ culpa et incurie flammis absumptū est. Nō tamē a malicia inhabitantiū in eo et precii

pue illoz qui maiores esse videbant contigisse omnes qui nouere facillime poterūt aduertere. Sed nō defuit puniendis ammonitio diuine pietatis: qua correcti per ieiunia: fletus: et preces iram a se instar flammis iustis iudicis auerterent. Erat nāq; in eodē monasterio vir de genere Scottoz Adaman vocabulo: ducēs vitam in continentia et orationibus multuz deo deuotam: ita ut nil vnquam sibi vel potus: excepta die dominica et quinta sabbati: p̄ciperet. Sepe autē noctes integras puigil in oratione transiret. Que quidem illi districtio vite artioris primo et necessitate emendande sue prauitatis obuenerat: sed procedente tempore necessitatē in cōsuetudinē verterat. Siquidē in adolescentia sua scelerat aliquid cōmiserat: quod cōmissuz vbi ad cor suum rediit grauissime exhorruit: et se pro illo punienduz a districto iudice timebat. Accedens ergo ad sacerdotem a quo sibi sperabat iter salutis posse demonstrari: cōfessus est reatum suum: petiitq; ut cōsiliū sibi daret quo posset fugere a ventura ira. Qui audito ei cōmisso dixit. Grande vulnus grandioris curam medele desiderat. et ideo ieiunij: psalmis. et orationibus quantum vales insiste: quo p̄occupando facies domini in confessione p̄pitium eum inuenire merearis. At ille quē nimius ree cōscientie tenebat dolor: et internis p̄ctoz vinculis quibus grauabat oculos cōsiderabat absoluit. Adolescentior sum. inquit etate et vegeto corpore: quicquid mihi iposuerit agendum dum saluus fiam in die dñi: totū facile ferā etiam si totā nocte stādo in precibus: si integrā septimanā iubeas abstinēdo. Qui dixit. Multuz est ut tota septimana absq; alimto corpis p̄dures sed biuanū vel triduanū satis est obseruare ieiunij. Hoc facito donec post modicum tempus rediens ad me quid facere debeas et quādiu penitentie insistere tibi pleni ostendā. Quibus dictis et descripta sibi mēsurā penitēdi abijt sacerdos. Et ingrūte causa subita secessit Hyberniā: vnde originē duxerat: neq; vltra ad eū iuxta suū predictū rediit. At ipse memor p̄cepti ei silij et p̄missi sui totum se lachrymis: p̄nitia: vigilijs scriis et continentia macipauit. ita ut quāta solū sabbati et dñica sic p̄dixi reficeret: ceteris septimae diebus ieiunio p̄maneret. Cūq;

Ecclesiastice historie gentis Anglorum

faciendū suū Hyberniā secessisse: ibiq̄ defunctum esse audivisset: semp̄ ex eo tpe iuxta cōdictū eius memoratū cōtinētie modum observabat. Et q̄d causa diuini timoris semel ob reatum compūctus ceperat: iam causa diuini amoris delectat̄ p̄m̄is indefessus agebat. Quod dū multo tpe sedulus exequeret̄: contigit euz die quadaz de monasterio illo longius egressuz comitante secum vno de fratribz: pacto q̄d itinere redire. Qui cū monasterio p̄pinquarēt z edificia illi sublimiter erecta aspicerēt solutus est in lachrymas vir dei: z tristitiam cordis vultu indice prodebat. Quod intuens comes quare faceret inquisiuit. At ille. Lūcta inquit hec que cernis edificia publica v̄l p̄uata i primo estus ignis absumēs in cinerē cōuertet. Quōd ille audiens mox vt intrauerūt monasteriū matricongregatiōis vocabulo Ebbe curauit indicare. At illa merito turbata d̄ tali p̄fatio vocauit ad se virum: z diligentius ab eo rem v̄l vnde hoc ipe nosset inquirebat. Qui ait. Super p̄occupat̄ noctu vigilis et psalmis vidi astantē mihi subito quendam incogniti vultus: cuius p̄sentia euz essem exterritus: dixit mihi: ne timerē: et quasi familiari me voce alloquēs. Benefacis inquit: quia tpe isto nocturno quietis non somno indulgere: sed vigilis z orōnibus insistere voluisti. At ego. Foui inquit multuz mihi esse necesse vigilis salutaribus insistere: z p̄meis erratibz sedulo doct̄ minū dep̄care. Qui adijciens. Verum inquit dicis: quia tibi z multis opus est peccata bonis opibz redimere: et euz cessant a laboribus rez tēporaliū tunc pro appetitu eternoꝝ bonoꝝ liberius laborare. sed hoc tamen paucissimi faciunt. Siquidez mō totum hoc monasteriū ex ordine perlustrans singuloꝝ casas ac lectos inspexi: z neminē ex omnibz p̄ter te erga sanitatē anime sue occupatum repperi: z oēs prozsus viri z femie aut somno torpent inertē: aut ad peccata vigilāt. Nam z domūcule q̄ ad orandū vel legēduz facte erant: nūc in comestationū: potationū: fabulationum: z ceterarum sunt illecebrarum cubilia cōuerse. Virgines quoq̄ deo dicatē contēpta reuerentia sue professiōis quotiēscūq̄ vacant texendis subtilioribz indumen-

tis operam dant: quibus aut seip̄as ad vicem sponsaz. in periculuz sui status adornēt: aut externoꝝ sibi viroꝝ amiciciā cōparent. Unde merito loco huic z habitatoribus eius grauis d̄ celo vindicta flammis seuientibz p̄parata est. Dixit autē abbatissa. Et quare non tuis hoc comptum mihi reuelari voluisti: Qui respondit. Timui p̄pter reuerentiā tuam ne forte nimī cōturbareris. Et tamē hanc cōsolationē habeas q̄ in dieb̄ hec tuis plaga nō superueniet. Qua diuulgata visione aliquantulum loci accole paucis dieb̄ timere: et se ipsis intermissis facinoribz castigare ceperunt. Verū post obitū ipsius abbatisse redierūt ad pustinas sordes: imo sceleratioꝝ fecerunt. Et cū dicerēt: pax et securitas ex templo p̄fate vltionis sūt pena mulctati. Que mihi cuncta sic esse facta reuerendissim̄ me cōpresbyter Eccl̄is referebat: q̄ tunc in illo monasterio degebat. Postea aut̄ discedētibus inde ob desolationē plurimis incolaz: in nostro monasterio p̄rimo tempore cōuersatus ibidēq̄ defunctus est. Hec ideo nostre historie inserenda credidimus: vt admonerem̄ lectorum operum dñi q̄ terribilis in cōsiliis sup̄ filios hoim: ne forte nos tēpore aliquo carnis illecebris seruiētēs: minusq̄ dei iudiciū formidantes rep̄tina ira eius corripiat: et v̄l t̄palibz damnis iuste seuiens affligat: v̄l ad p̄petuā p̄ditionē districtiꝝ exanimans tollat.

De morte Ecgfridi z Lotheri regum.

Capit̄m. XXVI.

Anno dñice incarnationis. dclxxxiiij. Ecgfrid rex Flordāhiboꝝ misso Hyberniā cū exercitu duce be-
Arechtō vastauit misere gētē inozriā z natiōi āgloꝝ sp̄ amicissimā: ita vt in eccl̄is quidem: aut mōasterijs man̄ parceret hostilis. at insulam z quantuz valere armis arma repellebāt. Et inuocantes diuine auxilium pietatis celitus se vindicari cōtinuis deum p̄catiōibz postulabāt. Et quis maledici regnū dei possidere nō possunt. Creditū tamē est q̄ hi qui merito impietatis sue maledicebāt ociꝝ penas sui reatus luerent. Siquidem anno post hūc proximo idem rex cum temere exercitū ad vastandū Pictozꝝ puinciam duxisset: multū

phibētibus amicis: et maxime beate memorie Ludbereco qui nup fuerat ordinatus episcopus. Introductus est simulatibus fugam hostibus in angustias inaccessorum montium et cum maxima parte copiarum quasi secum adduxerat extinctus: anno etatis sue. xl. regni autem. xv. die tertio decimo kalendas iunias. Et quidem ut dicitur. phibuerunt amici ne hoc bellum iniret: sed quoniam anno precedentem noluerat audire reuerendissimum Egberechtam ne Scoeciam nil se ledentem impugnarz. Datum est illi ex pena peccati illius ne tunc eos qui ipsum ab interitu reuocare cupiebant audiret. Ex quo tempore spes cepit et virtus regni Anglorum fluere ac retro sublapsa referri. Nam et Picti terram possessionis sue quam tenuerunt Angli et Scoeci qui erant in Britannia: britonum quoque pars non ulla libertatem recesserunt quam et hactenus habent per annos circiter. xliij. Ubi inter plurimas gentes Anglorum vel interceptos gladio vel seruitio addictos: vel de terra Pictorum fuga lapsos: Etiam reuerendissimus vir domini Trumvini qui in eos episcopatus accepit: recessit cum suis qui erant in monasterio Ebbercurm: posito quidem in regione Anglorum sed in vicina freti quod Anglorum terras Pictorumque disternat eosque ubicumque poterat amicis per monasteria commendans ipse in sepe dicto famulorum famularumque dei monasterio quod vocatur Streaneshalch locum mansuionis elegit. Ibi quoque cum paucis suorum in monachica districtione vitam non sibi solummodo: sed et multis utile plurimum annorum tempore duxit. Ubi etiam defunctus in ecclesia beati Petri apostoli iuxta honorem et vitam et gradum eius condignum conditus est. Preerat quidem tunc eidem monasterio regia regina Eflie: una cum matre etiam Flede: quaz supra fecimus mentionem. Sed adueniente illuc episcopo maximam regendi auxiliium simul et sue vite solacium de uota deo doctrix inuenit. Successit autem Ecgfrido in regnum Altfrit vir in scripturis doctissimus qui frater eius et filius Osuini regis esse dicebatur. Destructum quoque regni statum quibus intra fines angusti ore nobiliter recuperavit. Quo videlicet anno qui est ab incarnatione dominice. dclxxxv. Lothari canuariorum rex cum post Egberechtum fratrem suum qui non annis regnauerat: ipse duo decim annis regnasset mortuus erat. viij.

idus februarii. vulneratus namque est in pugna Australium Saxonum quasi contra eum Edric filius Egberechti aggregatus: et intermedendum defunctus. Ac post eum idem Edric anno uno ac dimidio regnavit. Quo defuncto: regnum illud aliquo tempore spacium reges duobus vel externi dispendiderunt: donec legitimus rex Uictred id est filius Egberechti confortatus in regno religione sui et industria gentem suam extranea inuasionem liberaret.

Ut vir domini Ludbereco sit episcopus. Utque in monachica adhuc vita positus vixerit vel docuerit. Caplm. xxvii.

Ipse etiam anno qui finem vite accepit rex Ecgfrid episcopus: ut diximus: fecerat ordinari Lindisfarnensium ecclesie virum sanctum et venerabilem Ludberechtum: qui insula parua que appellatur Farne et ab eadem ecclesia ferme millibus passuum in oceano procul abest: vitam solitariam annos plures in magna corporis et mentis continentia duxerat. Qui quidem a prima etate puericia studio religiose vite sperdebat. Sed ab ineunte adolescentia monachicum et nomen assumpsit et habitum. Intrauit autem primo monasterium Hailros: quod in ripa Tuidi fluminis positum: tunc abbas Eata vir omnimodum mansuetissimus ac simplicissimus gerebat. Qui propterea episcopus Hagustaldensis siue Lindisfarnensis ecclesie factus est: ut super memorauimus. An tempore illo propositus Boisil magnarum virtutum et prophetici spiritus sacerdos fuit. Huius disciplinatus Ludberecht humiliter subditus: et scientiam ab eo scripturarum: et bonorum operum sumpsit exemplar. Qui postquam migravit ad dominum Ludberecht eidez monasterio factus est propositus plures et autoritate magistri et exemplo sue actionis regulari instituebat ad vitam. Nec solum ipso monasterio regulari vite monita simul et exempla prebebat. sed et vulgus circumpositum longe lateque a vita stulte consuetudinis ad celestium gaudiorum conuertere curabat amore. Nam multi fidem quaz habebant iniquis phanabant opibus: et aliqui etiam tempore mortalitatis neglecti fidei sacramentis quibus erat imbuti ad erraticam idolatrie medicamina percurrerant: quasi missam a deo conditore plagam incantationes vel phylacteria: vel alia quilibet demoniace artis arcana cohibere valerent. Ad utroque quoque corrigendum

Ecclesiastice historie gentis Anglorum

errore crebro ipse de monasterio egressus aliquoties equo sedens: sed sepius pedibus incedens circumpositas veniebat ad villas et viam veritatis predicabat errantibus: quod ipsum etiam Boisil suo tempore facere consueverat. Erat quippe moris eo tempore populis Anglorum ut veniente in villam clerico vel presbytero confluerent cuncti ad eius imperium verbum audituri libenter ea que dicebantur audiret libentius: que audire et intelligere poterant operando sequerentur. Porro Ludbereco tanta erat dicendi peritia: tantus amor persuadendi que cepat: tale vultus angelici lumen ut nullus penitus latebras eius cordis celare presumeret: quin omnes palam que gesserant confitendo proferrent: quia nimirum mirum hec eadem velle latere villo modo putabant: et confessis dignis ut impabat penitentie fructibus abstergerent. Solebat autem ea maxime loca pagrare et illis predicare in vinculis qui in arduis asperisque montibus procul positi alijs horrozierant ad visendum et paupertate pariter ac rusticitate sua doctorum arcebant accessum. Quos tamen ille libenter pro mancipatulo labore tanta doctrinae solertia excolebat industria: ut de monasterio egressus sepe hebdomada integra: aliquando duabus vel tribus nonnunquam etiam mensis pleno domum rediret. Sed demorat in montanis plebem rusticam pro predicacionis simul et opere salutis ad celestia vocaret. Cum ergo venerabilis domini famulus multos in Wailrosensi monasterio degressus annos magnis salutis signis effulgeret: transiit eum reuerendissimus abbas ipsius. Eam ad insulam Lindisfarnesium: ut ibi quibus fratribus custodienda discipline regularis et auctoritate prepositi intimaret: et propria actione premonstraret. Nam et ipsum locum tunc idem reuerendissimus pariter abbatis iure regerebat. Siquidem a temporibus ibidem antiquis et episcopus cum clero: et abbas solebat manere cum monachis: qui tamen et ipsi ad curam episcopi familiariter pertinerent. Quia nimirum Aidan qui primus eius loci episcopus fuit cum monachis illuc et ipse monachus adueniens: monachicam in eo conversationem instituit: scribente ei reuerendissimo papa Gregorio: quod et supra posuimus. Sed quia tua fraternitas inquit monasterij regulis erudita seorsum fieri non debet a clericis: su-

is in ecclesia Anglorum que nunc auctore deo ad fidem perducta est: hanc debet conuersionem instituere que in initio nascentis ecclesie fuit patribus nostris: in quibus nullus eorum ex his que possidebant aliquid suum esse dicebat: sed erant eis omnia communia.

Ut idem in vita Anachoretica et fonte de saxosa terra orando produxerit: et segetem de labore manuum ultra tempus serendi acceperit.

Capitulum XXVIII.

Et hinc Ludberecht crescentibus meritis religiose intentio ad Anachoretice quoque contemplationis que dicitur silentia secreta peruenit. Vix quia de vita illius et virtutibus ante annos plures sufficenter et versibus heroicis et simpliciter oratione conscripsimus. Hoc tamen in penitus commemorare satis sit quod aditur in sua pretestatus est fratribus dicens. Si mihi diuina gratia in loco illo donauerit ut de opere manuum mearum viuere queam libens ibi morabor: sin alias ad vos citissime deo volente reuertar. Erat autem locus et aqua prorsus et frugibus et arboribus opus: sed et spirituum malignorum frequentia humane habitationi minus accommodus: sed ad votum viri dei habitabilis per omnia factus est. Siquidem ad aduentum eius spiritus recesserunt maligni. Cum autem ipse sibi ibidem expulsi hostibus mansionem angustam circumvallente aggere et domus in ea necessarias iuuante fratrum manu id est oratorij et habitaculum commune construxisset. Iussit fratres in eius dem habitaculi pavimento foueam facere (erat autem tellus durissima et saxosa) cui nulla omnino spes vene fontane videretur inesse. Quoddum facerent: ad fidem et preces famuli dei alio die aqua plena iuenta est: que usque ad hanc diem sufficenter cunctis illo aduenientibus gratie sue celestis copias ministraret. Sed et ferramenta sibi ruralia cum frumento afferri rogauit. quod dum preparata terra tempore congruo seminare: nil omnino non dico spicarum: sed ne herbe quidem ex eo germinari usque ad estatis tempora contigit. Unde visitantibus se ex more fratribus: hordeum iussit afferri: si forte vel natura soli illius: vel voluntas esset superni largitoris ut illius frugis ibi potius segetes

ouiret. Quod dum sibi allatū vltra omē tē
pus serēdi: vltra oēs spē fructificādi eodē
i agro sereret: mox copiosa seges exorta d
siderata pp̄ij labori di refectionē p̄bebat.
cū ergo ibidē mult' annis dō solitari' ser
uiret (tāta aut erat altitudo aggeris q̄ mā
sio eius erat vallata vt celū tm̄ ex ea cuius
itroitu sinebat aspicere posset). Cōtigit vt
p̄gregata synodo nō parua sub p̄sentia re
gis Ecgfridi iuxta fluuiū Alne i locū q̄ di
cit ad Tuifirdi: qd̄ significat ad duplex
vadū. Cui b̄tē memorie Theodor' archi
episcop' p̄siedeat vnanimō oim̄ p̄sensu
ad episcopatū ecclesie Lindisfarnēsis eli
geret. Qui cū multis legatarijs ac literis
ad se p̄missis nequaquā suo monasterio pos
set erui: tandē rex ip̄e p̄fatus vna cū sc̄tissi
mo antistite Trumvine: necnōz alijs religi
osis ac potentib' viris in insulā nauiga
uit. Cōueniunt z de ipsa insula Lindisfar
nēsi in hoc ip̄m multi de fratrib' genu fle
ctunt: oēs adiurant per deū: lachrymas
fundūt: obsecrāt: donec ip̄s q̄z lachrymis
plenū dulcib' extrahūt latebus atq̄ in sy
nodū pertrahūt. Qui dū peruenit: quib'
multū renitēs vnanimi cunctozū volūta
te supat. atq̄ ad suscipiēdū ep̄at' officiu
collū summittere cōpellit. Eo maxime vi
ctus sermone q̄ famulū dei Boisil cū mē
te p̄phetica cūcta que ei essent supuentura
patefaceret: antistitē quoq̄ eum futuruz
esse p̄dixerat. Necnō statim ordiatio decre
ta sed pacta hyeme q̄ imminebat in ip̄a so
lēnitate paschali cōpleta est. Eboraci sub
p̄sentia p̄fati regis Ecgfridi: cōueniētib'
ad p̄secrationē ei' septē episcopis: in qui
bus beate memorie Theodor' primatū te
nebat. Electus est autē primo in episcopa
tū Hagustaldensis ecclesie pro Trumbes
rechtō qui ab episcopatu fuerat deposit'
Sed quoniā ip̄e p̄ Lindisfarnēsi eccle
sie in qua conuersatus fuerat dilexit p̄fari
ci: placuit vt eata reuerso ad sedē ecclesie
Hagustaldēsis cui regēdo p̄mo fuerat or
dinatus Ludberecht ecclesie Lindisfar
nēsis gubernacula susciperet. Qui susce
ptū ep̄atus gradū ad imitationē beatorū
apostolorū virtutū ornabat operib'. Com
missam nāq̄ sibi plebē z orationib' p̄tege
bat assiduis z ammonitionib' saluberrī
mis ad celestia vocabat. z (q̄d maxime do

ctores iuuare solet) ea q̄ agenda docebat:
ipse prius agēdo p̄mōstrabat. Erat quip
pe ante oīa diuine charitatis igne feruid'
patiētē p̄tute modest': orationū deuota
rū solertissime vite intent': affabilis om̄i
bus qui ad se cōsolationis gratia venie
bant. Hoc ipsum quoq̄ oratiōis loco du
cens si infirmis fratrib' op̄e sue exhorta
tiōis tribuerz. Sciensq̄ q̄ dixit: Diliges
dñm deū tuū: dixit z diliges p̄ximū. Erat
abstinētie castigatōe insignis: erat gr̄a cō
punctōis semp ad celestia suspēsus. Du o
bus aut annis in ep̄atu pactis reperit i
sulā ac monasteriū suū diuino ammonit'
oraculo: qz dies sibi mort' vel vite magis
illi' q̄ sola vita dicēda est iā appropiaret
introit': sicut ip̄e q̄z tpe eodē nōnullis s̄
verbis obscuriorib' q̄ tamē postmodū ma
nifeste intelligerēt solita sibi simplicitas
te p̄adebat. quibusdā aut hoc idē etiā ma
nifeste reuelabat.

Ut idē ep̄s iā obitū suū p̄ime futurū
Herebrechtō p̄dixerit.

Capitulum XXIX.

Rat autē p̄sbyter vite venerabil'
noie Herebrecht iam duduz viro
dei spirital' amicitie federe copu
latus q̄ i insula stagni illi' p̄ gradis
de q̄ deriuētōis fluuij p̄mordia erumpūt:
vitā ducēs solitariā: annis singulis eū vi
sitare: z monita p̄petue ab eo salutis audi
re solebat. Hic cū audiret eū ad ciuitates
Lugubaliā deuenisse venit ex more cupis
ens salutarib' ei' exhortationib' ad sup
na desideria magis magisq̄ accēdi. Qui
dum sese alterutrū celestis vite poculis
deebriarent: dixit inter alia antistes. De
mēto frater Herebrecht. vt modo quicqd
opus habes me interrogas: mecūq̄ loq̄
ris. Postq̄ ei ab inuicē digressi fuerim':
nō vltra nos in hoc seculo carnis obruti
bus inuicē aspiciem'. Cert' sum nāq̄ q̄a
t̄ps mee resolutionis instat. z velox est des
positio tabernaculi mei. Qui hec audies
puolut' ei' vestigijs: z fuis cū gemitu lach
rymis. Obsecro inq̄t per dñm ne me de
seras: sed tui memor sis fidelissimi sōda
lis: rogesq̄ supernā pietatē vt cui simul in
terris seruiimus ad ei' videndū gratiaz
simul transeam' ad celos. Postq̄ enim qz ad
tui oris imperiū semp viuere studui. z q̄c

Ecclesiastice historie gentis Anglorū

quid ignorantia vel fragilitate deliq̄ eaq̄ ad tue volūtatē examē mox emendare curauit. Incubuit precib⁹ antistes: statim q̄ edoct⁹ in spū impetrasse sequod petebat a dño. Surge inq̄t frater mi⁹ z noli plorare sed gaudio gaude. qz qd̄ rogauimus superna nobis clementia donauit. Cui⁹ pmissi z p̄betice veritatē sequēs rez astruxit euētus. qz z digrediētes ab inuicē non se vltra corp̄aliter viderūt. sed vno eodēq̄ die: hoc ē. xij. kalēdaz aprilis egrediētes e corp̄e spūs eorū mox beata inuicē visio⁹ ne cōiuncti sunt: atq̄ angelico ministerio pariter ad regnū celeste trāslati. Sz Helberecht diutina prius infirmitate decoq̄tur illavt credibile est disp̄satione dñice pietatis vt siqd̄ min⁹ h̄ret merita beato Ludbereco suppleret hoc castigās lōge egritudis dolor: q̄tū ēq̄tus gratia suo intercessori sicut vno eodēq̄ tēpore cū eo de corp̄e egredi: ita etiā vna atq̄ indissimili sede p̄petue b̄titudinis meruisset recipi. Obijt aut̄ pater reuerēdissim⁹ i insula Farne multū dep̄cat⁹ fratres vt ibi q̄q̄ sepeli ref: vbi nō paruo tēpore p̄ dño militaref. Attamē tandē corū p̄cib⁹ victus assensuz dedit vt ad insulā Lindisfarnesiū relatus i ecclia deponeret. Qd̄ dū factū essz ep̄atū ecclie illi⁹ anno vno seruabat venerabil⁹ antistes Ulfrid donec eligeret: q̄ p̄ Ludbereco antistes ordinari deberet. Ordīnatus est autē post hec Eadbrecht vir scientia scripturaz diuinaz: simul z p̄cepto rū celestū obseruātia: ac maxie elemosynarū operatiōe insignis ita vt iuxta legē oib⁹ annis decimā nō solū q̄drupedū: verū etiā frugū omniū atq̄ pomoz necnō z vestimētōrū partē pauperib⁹ dedit.

Ut corp⁹ illi⁹ p. xj. annos sepulture corruptionis immune repertū. Utq̄ nō multo post successor ep̄iscopatus eius de mūdo transierit.

Caplm. XXX.

Ulens aut̄ latius demōstrare diuina disp̄satio quāta in gloria vir dñi Ludberecht post mortē viueret: cui⁹ ante mortē vita sublimis erat crebris etiā miraculoz patebat indicijs: trāfactis sepulture ei⁹ annis xj. immisit anio fratru vt tollerēt ossa illi⁹. Qui more mortuozū consumpto iam z in

puluerē redacto corp̄e reliquo sicca inuenienda putabāt: atq̄ in nouo recōdita loculo in eodē quidē loco: sed supra pauimētū digne venerationis gratia locarēt. Qd̄ dum sibi placuisse Eadberecho antistite suo referrēt annuit cōsilio eoz iussitq̄ vt die depositiōis ei⁹ h̄ facere meminissent. Fecerūt aut̄ ita. Et aperietes sepulchz inuenerūt corp⁹ totū q̄si adhuc viueret integru: z flexibilib⁹ artuuz cōpaginib⁹ multo dormiēti q̄ mortuo simili⁹. Sz z vestimēta oia quib⁹ indut⁹ erat nō solū intemcrata: verū etiā prisca nouitate z claritudine mirāda patebāt. Qd̄ vbi videre fratres nimio mor timore p̄cussi festinauerūt referre antistiti que inuenerāt. Qui cū forte in remotiori ab ecclia loco refluus vndiq̄ pelagi fluctib⁹ cinctus solitari⁹ manebat. in hoc etem̄ semp quadragesime tēp⁹ agere in hoc quadraginta ante dominici natalis dies in magna cōtinētia oratiōis z lachrymarū deuotiōe trāsigere solebat. In quo etiā venerabilis predecessor eius Ludberecht p̄usq̄ in sulā Farne peteret aliq̄sd̄ secreti⁹ domino militabat. Attulerūt autem ei z partē idumētū que corp⁹ sc̄m̄ ambierūt. que cū ille z munera gratatē acciperet z miracula libēter audiret. (Nāz ipsa indumēta q̄si patris adhuc corp̄i circūdata miro deosculabaf affectu). Floua izquit indumēta corp̄ori p̄ his que tulistis circūdate: z sic reponite in arcā quā parastis. Scio aut̄ certissime q̄ nō diu vacu⁹ remanebit locus ille q̄ tanta miraculi celestis gratia saturat⁹ est. Et q̄ beat⁹ est cui in eo facultatē q̄scendi domin⁹ totū b̄titudinis auctor atq̄ largitor p̄stare dignabitur. Nec z h̄mōi plura vbi multis cū lachrymis z magna cōpunctiōe antistes lingua etiā tremēte cōpleuit. Fecerūt fratres vt iusserat: z inuolutū nouo amictu corp⁹ noua q̄ in theca recōditū supra pauimētū sanctuarij posuerūt. Nec mora deo dilectus antistes Eadberecht morbo corrept⁹ est acerbo ac p̄ dies crescēte multūq̄ igruescēte ardore lāguoris nō multo post. i. nonas maias etiā ipse miguit ad dñm. Cui⁹ corp⁹ in sepulchro b̄ndicti p̄is Ludberecho ponētes apposuerūt desup arcam in qua incorrupta eiusdez patris membra locauerūt. In q̄ etiā loco signa sanitatū ali⁹

quot dies facta meritis amborū testimonium ferūt. Et quibus aliq̄ in libro vite illi olim memorie mādauim⁹. Sed et in hac historia quedā que nos nup̄ audisse cōtigit super adijcere cōmodū duximus.

Ut quidam ad tumbam eius sit a paralyti curatus.

Capitulum XXXI.

Rat in eodē monasterio frat̄ quis dā nomie Baldudegn. tpe nō pauco hospitū ministerio deseruiens: qui nūc vsq̄ sup̄est: testimonium habens ab vniuersis fratrib⁹: cūctisq̄ supuenientib⁹ hospitib⁹ q̄ vir esset multe pietatis ac religionis. Iniunctoq̄ sibi officio: superne tamē mercedis gr̄a subdit⁹. Hic cū quadā die lenas siuelagas quib⁹ in hospitali utebat in mari lauisset: rediens domū repētina medio itinere molestia tact⁹ ita vt corruēs in terrā: et aliq̄ diu pron⁹ iacens: vix tandē resurgeret. Resurgēs autē sensit dimidiā corpis sui partē a capite vsq̄ ad pedes: p̄alysis lāguore dep̄ssam. Et maxime cū labore baculo innitēs domū puenit. Crescebat morib⁹ paulatim: et nocte supueniēte grauior effect⁹ est: ita vt die redeunte vix ipse p̄ se exurgere aut incedere valeret. Quo affectus incōmodo cōcepit vtile menti cōsiliū: vt ad ecclesiā quod mō posset perueniēs: intraret ad tumbā reuerēdissimi patris Ludberehti: ibiq̄ genib⁹ flexis supplex supnā pietatē rogaret: vt vlt̄ ab huiuscemodilāguore si hoc sibi vtile esset liberaret: vel si tali molestia diuti⁹ castigari diuina p̄uidētē gratia opteret: patienter dolore ac placida mēte sustineret illatū. Fecit igit̄ vt anio disposuerat et imbecilles art⁹ baculo sustentās intrauit ecclesiā. ac p̄sternēs se ad corp⁹ viri dei: pia intētionē p̄ ei⁹ auxiliū dñm sibi fieri p̄pitius precabatur: atq̄ inter p̄ces velut in sopore solut⁹: sensit (vt ipse postea referre erat solutus) quasi magnā latāq̄ manū: caput sibi parte q̄ dolebat tetigisse: eodēq̄ tactu in illā q̄ lāguore p̄ssa fuerat corpis sui partē paulatim fugiēte dolore ac sanitate subsequēte ad pedes vsq̄ pertrāsisse. Quo facto mox euigilās sanissim⁹ surrexit: ac pro sua sanitate dño gr̄as referens: qd̄ erga se actū esset fratrib⁹ indicauit. Cūctisq̄ congaudentib⁹ ad ministeriū qd̄ sollicit⁹ exhi-

bere solebat q̄si flagello pbante castigatioz redijt. Sed et indumēta quib⁹ deo dicatū corp⁹ Ludberehti vel viuū ātea vlt̄ postea defunctū vestierāt: etiā ipsa a gratia curadi nō vacarūt. sicut in volumine vite et virtute eius quisq̄ legerit inueniet.

Ut alter ad reliq̄as eius nup̄ fuerit ab oculi languore curatus.

Capitulum XXXII.

Ec silētio p̄tereundū: qd̄ ante trienniū p̄ reliq̄as ei⁹ factū: nup̄ mihi p̄ ipm̄ in quo factū est frat̄ innotuit. Est autē factū in monasterio qd̄ iuxta Annē deacore p̄structū ab eo cognomē accepit. cui tūc vir religios⁹ Suidberecht abbat̄ iure p̄fuit. Erat in eo quidā adolescēs cui tumor deformis palpebrarū oculi sedauerat. qui cū per dies crescens oculo interitū minaret: curabant medici hunc appositis pigmentoz fomētis emolliere: nec valebāt. quidam abscindendam esse dicebant. Alij hoc fieri metu maioris periculi vetabant. Cūq̄ tpe nō pauco frater p̄fatus tali incōmodo laboraret: neq̄ in immēso oculo exitiū humana man⁹ curare valeret: quin p̄ dies augeteretur. Cōtigit subito diuine pietatis gratia p̄ sanctissimuz patris Ludberehti reliq̄as sanari. Nā quādo fratres sui corp⁹ ipsi⁹ post multos sepulture annos incorruptū reppererūt: tulerūt partē de capillis: quā more reliquiarū rogātib⁹ amicis dare vel ostēdere in signū miraculi possent. Harū partūculā reliquia p̄ eo tēpore habebat penes se quidā de p̄sbyteris eiusdē monasterij nomine Thridred: qui tunc ipsi⁹ monasterij abbas est. Qui cū die quadā ingressus ecclesiā aperuisset thecā reliquiarū: vt portionē earū rogāti amico prestaret: cōtigit et ipsum adolescentē cui ocul⁹ languerat in eadē tunc ecclesia adesse. Cūq̄ p̄sbyter portionē quātā voluit amico dedisset: residuum dedit adolescenti vt suo in loco reponeret. At ille salubri instinctu admonit⁹: cū accepisset capillos sancti capitis apposuit palpebre languenti: et aliq̄ diu tumorē illū infestū hoz appositioe cōprimere ac molliere curabat. Quo facto reliq̄as vt iusserat sua in theca recōdidit credens suū oculū capillis viri dei de quib⁹ attactus erat ocul⁹ esse sanandū. Fleq̄ em̄ cū sua fides fe-

Ecclesiastice historie gentis Anglorū

fellit. Erat em̄ vt referre est solitus tūc hora circiter sc̄da diei. Sed cū alia quoq; dies illa exigebat: cogitaret ⁊ faceret imm̄nēte hora ipsi⁹ diei sexta: repēte cōtingēs oculū ita sanū cum palpebra inuenit: ac si nunq; in eo deformitatis ac tumoris ali⁹ quid apparuisset.

Explicit liber quartus Ecclesiastice historie gentis Anglorū.

Incipit liber quintus

Ecclesiastice historie gentis Anglorū: cūz recollecta capitulorū annotatione.

Ut Didiluald successor Ludberehti ī anachoretica vita laborās: in mari fratris bus tempestatē orādo sedauerit.

Caplm. I.

Successit viro dñi Ludberehto in exercēda vita solitaria: quā in insula Farne ante episcopatus sui tēpora gerebat vir venerabilis Didiluald qui multis annis in monasterio qđ dicitur Hbripū acceptū presbyterat⁹ officii cōdignis gradu ipse cōsecrabat actib⁹. Cuius vt meritū vel vita qualis fuerit clarescat certius vnū eius narro miraculū quod mihi vn⁹ e fratrib⁹ ppter quos ⁊ in quib⁹ patratū est ipse narrauit videlicet Budfrid venerabilis ch̄i famulus ⁊ presbyter: qui etiā postea fratrib⁹ eiusdē ecclesie Lindissarnensis: in qua est abbatis iure presuit. Venit inquit cū duob⁹ fratrib⁹ alijs ad insulam Farne: loqui desiderans cū reuerendissimo patre Didualdo. Cūq; allocutione ei⁹ relecti: bñdictiōe petita domū redirem⁹: ecce subito positus nobis in medio mari interrupta est serenitas qua vehebamur: ⁊ tanta irruit tāq; fera tēpestatis hyems: vt neq; velo neq; remigio quicq; pficere: neq; aliud q̄ mortē sperare valerem⁹. Cū diu multū cū vento pelagoq; frustra certantes: tandē post terga respiceremus si forte vel ipsam de qua egressi eramus insulā aliquo conamine repetere possemus inuenimus nos vndiq; versum pari tēpestate preclusos: nullāq; spem nobis in nobis restare salutis. Ubi autē longius visum leuauimus: vidim⁹ in ipsa insula Far

ne egressum de latibulis suis amātissimū deo patrē Didilualdū iter nostrū inspice re. Audito etem̄ fragore pcellarū ac feruētis oceani. exierat videre quid nobis accideret. Cūq; nos in labore ac desperatione positos cernerz: flectebat genua sua ad patrē dñi nostri Jesu ch̄i pro nostravita ⁊ salute precaturus. Et cū orationē cōpleret: simul tumida equora placauit adeo: vt cessante per omnia seuitia tēpestatis: secūdi nos venti ad terraz vsq; per plana maris terga comitarent. Cūq; euadentes ad terrā: nauiculā quoq; nostrā ab vndis exportarem⁹: mox eadēq; nostri gratia modicum siluerat tēpestas redijt: ⁊ toto illo die multū furere nō cessauit. vt palā daret intelligi ex modica illa que preuenerat iteri capedo quietis: ad viri dei preces nostre euasionis gratia donat⁹ est. Mansit itaq; idē vir dei in insula Farne. xij. annis: ibi dēq; defunct⁹. sed in insula Lindissarnensis iuxta prefectorū corpora episcopozū in ecclesia sc̄ti Petri apli sepultus est. Festa vero sūt hec tēporib⁹ Alfridi regis qđ post fratrem suū Ecgfridū gēti Nordāhimbzorū decē ⁊ octo annis presuit.

Ut episcopus Joannes mutū benedicens curauerit.

Caplm. II.

Cuius regni pncipio d̄functo Eata epo Joānes vir sc̄tū Hagustaldēsis ecclie p̄sulatū suscepit. d̄ q̄ plura p̄tutū miracula: qđ eū familiarit̄ nouerūt dicere solēt. ⁊ maxie vir reuerēdissim⁹ ac pacissim⁹ Berechtun diacon⁹ qđ dā ei⁹: nūc autē abbas monasterij qđ vocat Jnderauuda: i. deoz: e q̄b⁹ aliq̄ memorie tradere p̄modū duxim⁹. Est mansio qđā secretior: nemoze raro ⁊ vallo circū data: nō longe ab Hagustaldēsis ecclie. i. vni⁹ ferme miliarij ⁊ dimidiū spacio iterfuerente Thino amne separata: habēs cimiterrū sc̄tē Michaelis archāgeli: in q̄ vir desepius vbi oportunitas ardebat tēporis: ⁊ maxime in .xl. manere cū paucis: atq; orationib⁹ ac lectiōi quiet⁹ opam dare p̄sueuerat. Cūq; tēpore qđā incipiēte. xl. ibidē māsū adueniret: iussit suos q̄rere pauperem aliquem maiore infirmitate v̄l inopia grauātū: quē secuz habere illis diebus ad faciēdū elemosynā possent. Sic